

ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
&
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Επικοινωνία: Αλκιβιάδου 228
105 58 Πειραιάς

ΤΥΧΟΣ #
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2011

σελ. 4

σελ. 8

σελ. 16

σελ. 20

- 3 ΓΝΩΜΗ:** Η “δημιουργική οικονομία” ένας οδοιμένα αναπτυσσόμενος τομέας
Του Γιάννη Πολυχρονόπουλου, Προέδρου του Συλλόγου “Οι Φίλοι του Αρχαιολογικού Μουσείου, Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων Πειραιά”
- 4 Αρχιτεκτονικά**
*Ορφανοτροφείο Θηλέων Ιωάννου και Μαριγούς Χατζηκυριακού
Του Γιώργου Γάρδα, Αρχιτέκτονα Μηχανικού - Πολιτικού Μηχανικού Ε.Μ.Π.*
- 8 Αρχαιογνωστικά**
*Τα θαυμαστά και τα παράδοξα του Αρχαίου κόσμου
Του Γιώργου Σταϊνχάουερ, Αρχαιολόγου - τ. Εφόρου Αρχαιοτήτων*
- 14 Ο βυθός των Αντικυθήρων κρύβει πολλή ακόμα, εκτιμούν οι ερευνητές**
*Επιστημονική εκδήλωση στο “Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη”
Αναδημοσίευση από το ΑΠΕ - ΜΠΕ (Ελ. Μάρκου)*
- 15 Πειραιοκεντρικά**
*Destination Piraeus - Προορισμός Πειραιάς”
Μια πρωτοποριακή τουριστική καμπάνια του Δήμου Πειραιά*
- 16 Αρχαιολογικό Πανόραμα από την Ελλάδα και τον κόσμο**
Επιμέλεια, Κωστή Μανωλάκη
- 18 Ιστορικά**
*Τα κλασικά μνημεία ως θέμα των ελληνικών χαρτονομισμάτων
και η συμβολή του ζωγράφου Μιχαήλ Αξελού
Του Μιχάλη Βλάχου, Δικηγόρου ε.τ.*
- 20 Ματιές στην Πειραιϊκή ιστορία**
*Διαπιστώσεις για τον πολιτιστικό Πειραιά στα τέλη του 1958
Του Δημήτρη Κρασονικολάκη, ερευνητή Πειραιϊκής ιστορίας*
- 23 Βιβλιοπαρουσίαση**
Επιμέλεια Γεράσιμος - Νικόλαος Μπουγάς
- 24 Εν τέλει... Σχολιογραφικά**

“ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ”

Τριμηνιαία Έκδοση του Συλλόγου “ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ & ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑ”
Αθήναι 229, 185 36 Πειραιάς • Τηλ.: 210-42.88.018 - Τηλ. & Φαξ 210-42.88.017

• ΚΩΔ. ΕΝΤΥΠΟΥ 035702 • Τεύχος 49 - Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2014

ΕΚΔΟΤΗΣ:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ
Δερβενακίων 24, 185 45 Πειραιάς,
Τηλ. 210-4060000

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ:

ΚΩΣΤΗΣ ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
Μουσών 66, 185 34 Πειραιάς
Τηλ.: 210-4130939

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΓΑΡΔΑ
ΚΩΣΤΗΣ ΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
ΓΕΡ.-ΝΙΚ. ΜΠΟΥΓΑΣ

Το περιοδικό κυκλοφορεί εκτός εμπορίου.
Διανέμεται δωρεάν.

Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν εκφράζουν υποχρεωτικά τις
απόψεις του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

ΑΤΕΛΙΕ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΓΕΩΡΓΙΑ & ΜΑΡΙΑ - ΕΛΕΝΗ ΜΟΥΡΟΥΣΙΑ Ο.Ε.
Κολλοκοτρώνη 144, 185 36 ΠΕΙΡΑΙΑΣ
Τηλ.: 210-41 82 591, 210-4537521, Φαξ: 210-45 32 911

ΣΗΜΕΙΑ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ “ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ”

- Δημαρχείο Πειραιά: Πλ. Κοραή 1
- Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά: Χαρ. Τρικούπη 31

Βιβλιοπωλεία:

- ΑΙΓΗΙΣ: Βασ. Γεωργίου Α΄ 11, Πειραιάς
- ΝΕΟΣ ΚΥΚΛΟΣ: Καραοδή & Δημητρίου 43, Πειραιάς
- ΒΙΒΛΙΟΤΟΠΙΑ: Εθνικής Αντιστάσεως 23, Πειραιάς
- ΣΤΑΧΥ: Πραξιτέλους 121 και Τσαμαδού 57

Η «δημιουργική οικονομία» ένας ολόένα αναπτυσσόμενος τομέας

ΓΙΑΝΝΗ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

Προέδρου του Συλλόγου
"Οι Φίλοι Αρχαιολογικού Μουσείου,
Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων Πειραιά"

Η δημιουργική οικονομία αντανακλά τις ιδέες των ανθρώπων που έχουν μετουσιωθεί σε υλικά και άυλα αγαθά και απευθύνονται σε μια ολόκληρη κοινωνία. Είναι ένας πολυσύνθετος τομέας που στους κόλπους του περιλαμβάνει καλλιτέχνες, δημιουργούς, αθλητές και ιδιοκτήτες επιχειρήσεων και ο οποίος στις μέρες μας βρίσκεται σε μια δυναμική εξέλιξη. Η δημιουργική οικονομία βασίζεται στη φαντασία των ανθρώπων και στον τρόπο με τον οποίο εκείνοι τη χρησιμοποιούν για να αυξήσουν την αξία μιας ιδέας η οποία δεν μπορεί να υπολογιστεί με τον παραδοσιακό τρόπο, Από την αρχιτεκτονική μέχρι το ραδιόφωνο και από τη μόδα μέχρι τα video games, οι πλέον δημιουργικοί κλάδοι εμπνέουν τους απανταχού επαγγελματίες και παράλληλα εξελίσσονται σε μεγάλη οικονομική δύναμη. Όλοι οι κλάδοι με μια ποικιλία παράπλευρων δραστηριοτήτων, έχουν ως κοινή συνισταμένη τη δημιουργικότητα. Τα τελευταία χρόνια, η εμφάνιση νέων επιχειρήσεων και οργανισμών που συνδέονται με τον πολιτισμό γίνεται, στις περισσότερες χώρες, όλο και περισσότερο έντονη. Η χώρα μας δεν θα μπορούσε να μείνει έξω από αυτή την εξέλιξη. Μάλιστα είναι αρκετοί εκείνοι που πιστεύουν ότι η κρίση δεν έχει μόνο μια καταστροφική λειτουργία, αλλά και μια δημιουργική. Την αντιμετωπίζουν ως πρόκληση. Οι τέχνες, η πολιτιστική κληρονομιά, ο τουρισμός, η μουσική, οι νέες τεχνολογίες, η εκδοτική δραστηριότητα, η αρχιτεκτονική, το design, η διαφήμιση καθώς και άλλοι τομείς, που αποτελούν τα συστατικά στοιχεία της δημιουργικής οικονομίας, υπολογίζεται ότι συμβάλλουν στην οικονομία σε ποσοστό 3% – 7% του ΑΕΠ. Το ολόένα και αυξανόμενο ενδιαφέρον για τον τομέα αυτό εκφράστηκε και από το γεγονός ότι διοργανώθηκε στο Μουσείο της Ακρόπολης, στα μέσα Οκτωβρίου, διεθνής συνάντηση με θέμα «Η Δημιουργική Οικονομία - Μία διαρκής ευκαιρία για ανάπτυξη».

Η χώρα μας έχει μια μοναδική πολιτισμική κληρονομιά, η οποία αποτελεί μια αέναη πηγή έμπνευσης και γέννησης νέων ιδεών. Αρκεί η δημιουργική οικονομία να μπορέσει να αποκτήσει εξωστρεφή χαρακτήρα και να απευθυνθεί στο μεγάλο κοινό της διεθνούς αγοράς. Βασιζόμενη στα ελληνικά χαρακτηριστικά του πολιτισμού μας να μπορέσει να συνδυάσει και τις απαιτήσεις του διεθνούς κοινού.

Ιδιαίτερα οι νέοι άνθρωποι εξοικειωμένοι περισσότερο με τα social media, γίνονται φορείς αλληλεπίδρασης, όχι μόνο σε ένα τοπικό δίκτυο, αλλά σε ένα ευρύτερο διεθνές δίκτυο, το οποίο καθορίζεται από τα κοινά ενδιαφέροντά τους. Σε μια τέτοια βάση μπορούν να στηριχθούν επιχειρήσεις που να έχουν μια ισχυρή προοπτική ανάπτυξης.

Ο Πρόεδρος κ. Γιάννης Πολυχρονόπουλος και το Δ.Σ. του Συλλόγου
«Οι Φίλοι του Αρχαιολογικού Μουσείου, Αρχαιολογικών Χώρων και Μνημείων Πειραιά»,
σας εύχονται

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ, ΕΙΡΗΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ ΤΟ 2015

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΡΜΑΡΙΝΗΣ ΠΛΑΚΑΣ ΕΙΣΟΔΟΥ

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΑΡΔΑ**
 Αρχιτέκτονα Μηχανικού Ε.Μ.Π.
 Πολιτικού Μηχανικού Ε.Μ.Π.

ΦΩΤΟ ΑΠΟ ΛΕΥΚΩΜΑ 100 ΧΡΟΝΩΝ

Α. ΙΣΤΟΡΙΑ

Το επιβλητικό νεοκλασικό κτίριο του «Χατζηκυριάκειου Ορφανοτροφείου Θηλέων», δεσπόζει στην δυτική ακτή της Πειραιϊκής Χερσονήσου, δίπλα από την περιοχή «Παλατάκι», όπου επρόκειτο να κτισθεί το θερινό παλάτι των ανακτόρων. Σήμερα στην έκταση αυτή, υπάρχει η Σχολή Ναυτικών Δοκίμων, το Βασιλικό Περίπτερο («Παλατάκι») και περιοχή κατοικιών. Από την αρχική έκταση (περίπου 200 στρεμμάτων), τμήμα αυτής, επιφάνειας περίπου 35 στρεμμάτων, παραχωρήθηκε στις 13/05/1888 από τον Δήμο Πειραιά στον Ιωάννη Χατζηκυριάκο για την ανέγερση του Ορφανοτροφείου Θηλέων.

Ο Ιωάννης Χατζηκυριάκος (1811-1898), γεννήθηκε και ανέπτυξε τις επαγγελματικές του δραστηριότητες ως ταμβακοπώλης στην Σμύρνη της Μικράς Ασίας. Μετέπειτα, εγκαθίσταται στην Αθήνα, όπου και απέκτησε μεγάλη κινητή και ακίνητη περιουσία. Μετά της συζύγου του Μαριγούς (1826-1898), ακολουθώντας το παράδειγμα των θείων του Ελένης και Νικήτα Τζαννή που είχαν ιδρύσει το «Τζάνειο Ορφανοτροφείο Αρρένων Πειραιά» (μετά από προτροπή του ιδίου), απεφάσισαν την ίδρυση Ορφανοτροφείου Θηλέων, αναλαμβάνοντας όλα τα έξοδα της ανέγερσης του

κτιρίου, αλλά και διασφαλίζοντας πλήρως την κάλυψη των μελλοντικών εξόδων λειτουργίας του Ιδρύματος με την διάθεση όλης της κινητής και ακίνητης περιουσίας τους. Η διασφάλιση αυτή προκύπτει από την πολυσέλιδη Δημόσια Διαθήκη του (17-7-1896), το αναλυτικότατο Καταστατικό Λειτουργίας του Ορφανοτροφείου (26-12-1889) που συνέταξε ο ίδιος προβλέποντας με κάθε λεπτομέρεια την λειτουργία του Ιδρύματος, αλλά και στον Κωδίκη (25-7-1898) που συνέταξε 3 μήνες μετά τον θάνατο της συζύγου του Μαριγούς (29-4-1898) και λίγες ημέρες πριν τον θάνατό του (5-8-1898). Στην πραγματοποίηση του ονείρου του Χατζηκυριάκου, τεράστια ήταν η συμβολή και η αμέριστη βοήθεια του φίλου του και Δημάρχου Πειραιώς Τρύφωνα Μουτζόπουλου (1819-1906), τόσο στην βοήθεια στην επίλυση των όποιων προβλημάτων από τον Δήμο Πειραιά, αλλά και η συμπαράσταση και η ενθάρρυνση όταν προς στιγμήν κλήθηκε να ακυρώσει την προσπάθειά του, εξ' αιτίας διένεξης με τον όμορο ιδιοκτήτη της κατοικίας του στην Αθήνα, που ήθελε να κληροδοτήσει στο Ορφανοτροφείο ως κύρια πηγή στα έξοδα λειτουργίας αυτού. Την συμβολή αυτή αναγνώρισε ο ίδιος ο Χατζηκυριάκος, ορίζοντας κατ' εξαίρεση τον Τρύφωνα Μουρτζόπουλο ως Πρόεδρο του Ορφανοτροφείου μετά τον θάνατό του, παρ' ότι ως αναφέρεται

Εικ. 1. ΙΩΑΝ. ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΣ

Εικ. 2. ΜΑΡΙΩ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ

Εικ. 3. Άγιος Ιωάννης Πρόδρομος

στο καταστατικό ότι αποκλείονται ως μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου πρόσωπα που κατέχουν το αξίωμα του Δημάρχου ή του Βουλευτού(!).

Η θεμελίωση του κτιρίου έγινε την 30-4-1889 από την βασίλισσα Όλγα με σκοπό την φιλοξενία 70-80 ορφανών και απόρων κοριτσιών, ηλικίας 6 έως 18 ετών. Δίπλα στον θεμέλιο λίθο, τοποθετήθηκε αμφορέας που περιείχε έναν χρυσό σταυρό και όλα τα είδη των νομισμάτων του τότε Βασιλείου. Η οικοδόμηση του κτιρίου ολοκληρώθηκε μέσα στο 1897, ενώ έμεναν ακόμη για υλοποίηση ορισμένα παραρτήματα και φυσικά η συμπλήρωση του εξοπλισμού του με τα απαραίτητα μέσα.

Μετά τον θάνατο του Ιδρυτή, αναλαμβάνει την προεδρία ο Τρύφων Μουτζόπουλος, ο οποίος προώθησε την εκτέλεση των υπολοίπων συμπληρωματικών έργων (περίβολος, επιχώσεις κλπ), καθώς και την ανέγερση του Ιερού Ναού του Ιδρύματος (Εικ. 3), αφιερωμένου στον Άγιο Γιάννη τον Πρόδρομο. Το 1903 εγγράφονται στο ορφανοτροφείο 55 κορίτσια από όλη την Ελλάδα.

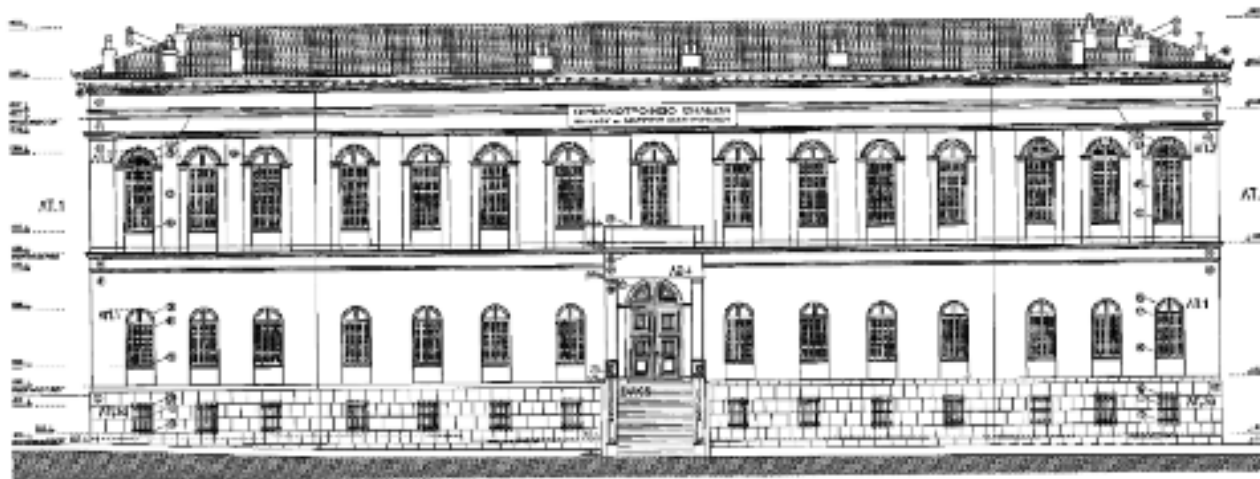
Στις 19 Ιανουαρίου 2004 έγιναν τα εγκαίνια του ιδρύματος μια ηλιόλουστη αλκυονίδα ημέρα, όπως ίσως θα ταίριαζε στο μεγάλο για τον Πειραιά γεγονός. (Όπως αναφέρει ο Γιάννης Χατζημα-

νωλάκης στο βιβλίο του «ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΕΙΟ» ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΝΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ).

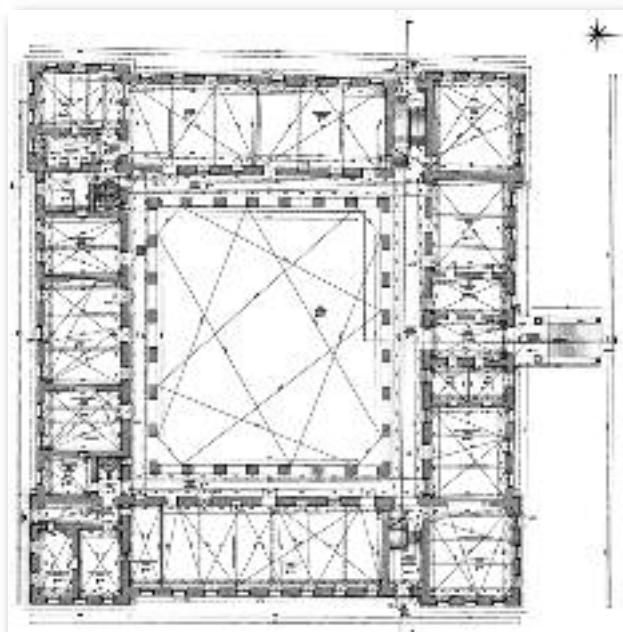
Το 1913 (εποχή βαλκανικών πολέμων) το κτίριο επιτάσσεται ως νοσοκομείο τραυματιών πολέμου. Μεταστέγαση των παιδιών στο κτίριο της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων. Το 1922 το κτίριο επιτάσσεται πάλι και μετατρέπεται σε Νοσοκομείο και Κέντρο Περίθαλψης Προσφύγων από την Μικρασιατική Καταστροφή. Το 1925 επιστροφή των οικότροφων στο κτίριο. Τέλος το 1940 νέα επίταξη. Αρχικά από την Κυβέρνηση για τους τραυματίες πολέμου. Μετέπειτα από τους κατακτητές και τέλος από τους συμμάχους (!). Το 1959 τέλος γίνεται η επιστροφή των κοριτσιών στο «σπίτι τους».

1999. Το κτίριο πλήττεται από τον μεγάλο σεισμό της Πάρνηθας και έκτοτε παραμένει άδειο. Το ορφανοτροφείο λειτουργεί μέχρι σήμερα σε προκατασκευασμένα κτίρια που τοποθετήθηκαν «προσωρινά» σε διάφορα σημεία του περιβάλλοντος χώρου του κυρίως κτιρίου.

2014. Σήμερα το κτίριο έχει ενταχθεί στα προγράμματα ΕΣΠΑ (20-02-2014), έχει ανακηρυχθεί ο ανάδοχος των εργασιών επισκευής και αποκατάστασης του κτιρίου και πρόκειται επι τέλους να αρχίσουν τα έργα.

ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ

Εικ. 4. Ισόγειο

Εικ. 5. Αεροφωτογραφία

Β. ΤΟ ΚΤΙΡΙΟ

Το επιβλητικό νεοκλασικό κτίριο του Ορφανοτροφείου, έχει χαρακτηριστεί διατηρητέο ήδη από το 1982 (ΦΕΚ 410Δ/27-8-1982).

Σημαντικότες είναι οι αναφορές για τον Αρχιτέκτονα του έργου, πηλην μιάς στο Λεύκωμα για τα 100 Χρόνια του Ιδρύματος, όπου αναφέρεται ότι: «Στις 21 Μαρτίου του 1889 το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης εγκρίνει πίστωση 215 δρχ. για τα συνταχθέντα συμβόλαια του Δήμου μετά του Ι. Χατζηκυριακού..... Συγχρόνως εγκρίνει πίστωση 1000δρχ. στον Θεοφιλή για την σύνταξη του αρχιτεκτονικού σχεδίου του Ορφανοτροφείου». Πρόκειται για τον Αναστάσιο Θεοφιλή, στρατιωτικό μηχανικό και Αρχιτέκτονα της εποχής, Άλλη του έργα είναι: Το Αρχοντικό Σερπιέρη (γωνία Πανεπιστημίου και Εδουάρδου Λω), η τροποποίηση των σχεδίων του Φ. Μπουλιανζέ για το Ζάππειο Μέγαρο, το αρχικό κτίριο του Νοσοκομείου Ευαγγελισμός κ.ά.

Τέλος στο MLP BLOG SPOT (το blog του MLP από το 2009) αναφέρεται ότι τα αρχικά σχέδια του Ορφανοτροφείου εκπόνησε ο Ι. Λαζαρίμος, ο γνωστός καθηγητής και «δημοτικός Μηχανικός» του Πειραιά, με έργα του το Δημοτικό Θέατρο Πειραιά (σχετικό άρθρο μας στο τεύχος 34 Ιαν.-Φεβρ.-Μαρτίου 2011), το Ζάννειο Ορφανοτροφείο Πειραιά, ο ναός του Αγίου Νικολάου στο λιμάνι κ.ά.

Το Χατζηκυριακείο είναι ένα από τα μεγαλύτερα σε διαστά-

σεις δημόσιο κτίριο της εποχής του. Σε κάτοψη το κτίριο έχει σχήμα τετραγώνου διαστάσεων περίπου 52.50X52.50 μέτρων (Εικ. 4,5), που περικλείει εσωτερική αυλή διαστάσεων 24.00X25.00 μέτρων περίπου (Εικ. 6).

ΤΟΜΗ ΚΤΙΡΙΟΥ

Στο Ισόγειο του κτιρίου περιμετρικά της αυλής, υπάρχει στοά (διάδρομος) καθαρού πλάτους 2.15μ. πηλην του δυτικού τμήματος που έχει πλάτος 3.50μ. (Εικ. 6). Στο Ισόγειο υπάρχουν οι αίθουσες διδασκαλίας, η αίθουσα κοινωνικών εκδηλώσεων (θέατρο), κουζίνα, τραπεζαρία και η αίθουσα της βασιθίσσης (βορειοδυτική γωνία).. Στον όροφο είναι οι αίθουσες διαμονής των οικοτρόφων (ενιαίοι ψηλοτάβανοι χώροι – εδώ ύψους περίπου 6.20μ. εως την ψευδοροφή). Στο υπόγειο στεγάζονται βοηθητικοί χώροι.

Το κτίριο είναι διώροφο με υπερυψωμένο υπόγειο (με εμφανή στην όψη παξευτή λιθοδομή) και στέγη. Λόγω της κλίσης του

Εικ. 6. Εσωτερική αυλή

Εικ. 7. Βόρεια και Δυτική όψη

Εικ. 8. Βόρεια όψη

Εικ. 9. Νοτιοδυτική γωνία

Εικ. 10. Κεντρική είσοδος

Εικ. 11. Κλίμακοστάσιο

Εικ. 12. Κάγκελο και κουπαστή

Εικ. 14. Δεξαμενές νερού

εδάφους από Ανατολή προς την Δύση, η Δυτική όψη «προβάλλει» όλη από το έδαφος, δίνοντας την εντύπωση τριώροφου κτιρίου (Εικ. 7).

Στις εξωτερικές όψεις υπάρχουν δύο σειρές τοξωτών ανοιγμάτων (Εικ. 13), ενώ οι γωνίες εδέχουν (κατά τα νεοκλασικά πρότυπα) περίπου 80εκ. δίνοντας χάρη αλλή και στιβαρότητα στο κτίριο (Εικ. 9). Η κεντρική είσοδος είναι στο μέσον της βόρειας πλευράς του κτιρίου (προς το λιμάνι) (Εικ. 8), και τονίζεται από την επιβλητική σκάλη, και ένα στεγασμένο πρόστυλο τμήμα που φέρει βατό εξώστη (Εικ. 10).

Ιδιαίτερα πρέπει να αναφέρουμε τις υπέροχες κατασκευαστικές λεπτομέρειες, όπως είναι: ταμπελαδωτές ξύλινες θύρες, τοξωτά ξύλινα παράθυρα με περσιδωτά εξώφυλλα, τις πακτωμένες στους τοίχους μονοθιτικές μαρμάρινες κλίμακες (Εικ. 11), τα αυτοσιδηρά κγκλιδώματα των κλιμάκων με τις ξύλινες κουπαστές (Εικ. 12), τα μαρμαρίνα δάπεδα, τα γείσα των όψεων είτε από «τραβηχτή σιμεντοκονία» είτε από μάρμαρο κ.ά.

Αξιοσημείωτες τέλος είναι οι πρώην δεξαμενές νερού από λαξευτή λιθοδομή κάθετα στην Νότια όψη του κτιρίου, έμπροσθεν του Ιερού ναού του Ιδρύματος, που περιμένουν την αξιοποίησή τους (Εικ. 14).

Όλα τα παραπάνω, αποτελούν μια μικρή αναφορά στο σπουδαίο αυτό Νεοκλασικό στολίδι, που σύντομα θα απολαύσουμε και πάλι την ομορφιά του αλλή και την μοναδικότητά του.

Ευχαριστώ για την βοήθεια και την συγκέντρωση στοιχείων για την σύνταξη του άρθρου, τον Πρόεδρο του Ιδρύματος Μιχαήλ Στρουμπούλη. Επίσης τον Μιχάλη Άρχοντα Πολίτη. Μηχανικό της Τεχνικής Υπηρεσίας του Ιδρύματος για την χορήγηση των σχεδίων, την κα Εύα Καθυμνίου Κοινωνικό Λειτουργό του Ιδρύματος για την ξενάγηση στο κτίριο και το προσωπικό του Ιδρύματος.

Πηγές:

- 100 ΧΡΟΝΙΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ. Λεύκωμα του Ιδρύματος
- Γιάννη Ε. Χατζημανωλάκη: «ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΕΙΟ» ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΝΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ
- Γιάννη Ε. Χατζημανωλάκη: Το χρονικό μιας πολιτείας ΠΕΙΡΑΙΑΣ 1835-2005
- ΤΟ MLP BLOG SPOT (το blog του MLP από το 2009)
- Σχέδια αποτύπωσης κτιρίου από τον Αρχιτέκτονα Μάνο Περράκη. Αθήνα 2000.

Εικ. 13. Νότια και Ανατολική όψη

Τα θαυμαστά και τα παράδοξα του αρχαίου κόσμου

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ
Αρχαιολόγου
τ. Εφόρου Αρχαιοτήτων

Εικ. 1.
Η πύλη της Ισθάρ της Βαβυλώνας, Βερολίνο

Μπορεί να φαίνεται ότι η επιστήμη έχει σήμερα απογυμνώσει το άγνωστο από τα μυστικά του, και ότι έχει εξορκίσει τον κίνδυνο που αυτό πάντα έκρυβε (και αναζητούμε στις φανταστικές περιπέτειες καθισμένοι στην πολυθρόνα του κινηματογράφου ή στον καναπέ της τηλεόρασης), έτσι που δύσκολα μπορούμε να φαντασθούμε τη γοητεία που ασκούσε το παράξενο, το μυστήριο του αγνώστου, σε ένα κόσμο κλειστό στα τείχη του και στον ορίζοντα των βουνών ή των θαλασσών του, με περιορισμένη κινητικότητα (ποιοί και πως και γιατί ταξίδευαν) και λιγοστά μέσα επικοινωνίας.

Είναι η περιέργεια για την αλήθεια πίσω από τις αιώνιες ιστορίες των ναυτικών και εμπόρων για χώρες ξένες και για περίεργα πλάσματα όπως αυτά που συνάντησε στον ατέλειωτο δρόμο του γυρισμού του ο Οδυσσεάς, που έσπειρε στον ανοιχτό στον κόσμο χώρο της μικρασιατικής παραλίας το σπόρο της φιλοσοφίας, της αναζήτησης της αλήθειας και της ιστορίας, της έρευνας του χώρου και του χρόνου των όσων έγιναν. Πρώτος ένας άλλος ταξιδιώτης, ο Ηρόδοτος θα προσπαθήσει να ξεκλειδώσει τα μυστικά και - άπατρις ο ίδιος - να οικοδομήσει την ενότητα της παγκόσμιας πατρίδας. Στην αρχή της αναζήτησης του - όπως και κάθε έρευνας - ήταν η περιέργεια και ο θαυμασμός για το άγνωστο. Τον Ηρόδοτο (και το κοινό του) ενδιαφέρουν τα πάντα. Σαν το παιδί ενός νέου πολιτισμού που είναι, εντυπωσιάζεται από τα θαυμαστά έργα των ανθρώπων, τα παράδοξα φυτά και ζώα και την ποικιλία από τα παράδοξα (συχνά αποτρόπαια) έθιμα των λαών και της Ανατολής, με την οποία πρόσφατα αναμετρήθηκε νικηφόρα η Ελλάδα.

Τα θαύματα της Ανατολής

Θα θαυμάσει τα τείχη με τις εκατό

πύλεις της Βαβυλώνας (Εικ. 1) (όπως στον Όμηρο των αιγυπτιακών θηβών), την περίφημη γέφυρα, τους ίσους, φαρδείς δρόμους με τα 3όροφα και 4οροφα σπίτια (Εικ. 2), τα παλάτια και τους ναούς της, τον οκταόροφο πύργο του Βήλου (Βαβέλ), το βιβλικό παράδειγμα της ανθρώπινης ύβρεως (Α 178-193) (Εικ. 3), στην Αίγυπτο τους τεράστιους ογκόλιθους των κίωνων και τον ιερό περίβολο του ναού του Ηφαίστου (Εικ. 4-5), τα κοινοτικά αγάλματα, τον φημισμένο λαβύρινθο και την τεχνητή λίμνη Μοίρη στην Κροκοδείλων πόλη και βέβαια τις πυραμίδες (Β 124-36). Το μεγαλείο των πόλεων και των ναών συμπληρώνει η πρωτόγνωρη κλίμακα των δημόσιων εγγειοβεητικών έργων στις κοιλάδες των μεγάλων ποταμών: ολόκληρη η Βαβυλωνία, καθώς και η Αίγυπτος είναι γεμάτη διώρυγες. Στη Βαβυλώνα, η μεγαλύτερη διώρυγα είναι πληωτή με κατεύθυνση στο σημείο που ανατέλλει ο ήλιος το χειμώνα, πηγαίνει από τον Ευφράτη στον Τίγρη, στις όχθες του οποίου είναι κτισμένη η Νινευή, ενώ τεράστια έργα εξυγίανσης και κανάλια και τεχνητές λίμνες ρυθμίζουν το ρουν του Ευφράτη (Α 185-186). Στην Αίγυπτο, οι διώρυγες ήταν τόσο πολλές και προς όλες τις κατευθύνσεις, που αποκλειόταν η κυκλοφορία για άλογα και άμαξες (Β 108). Τα αντιπημμυρικά έργα του πρώτου βασιλιά Μιν για την προστασία της Μέμφιδος τα συντηρούσαν ακόμα στην εποχή του οι Πέρσες (Β 99), οι οποίοι και αποτέλεσαν την τεράστια διώρυγα του Νεχώ (Β 158), που ένωσε το Νείλο με τη Ερυθρά θάλασσα. Αυτός ο θαυμασμός δεν είναι παθητικός. Ο Ηρόδοτος μετρά τις διαστάσεις των κτηρίων υπολογίζει το κόστος, αναρωτιέται για τον ανθρώπινο κόπο, την τεχνική και το χρόνο που χρειάστηκε για να γίνουν. Ο λαβύρινθος ξεπέρασε σε δουλειά και κόστος όλα μαζί τα τείχη και τα δημόσια έργα των Ελλήνων (Β148) Για την πυραμίδα του «ο Χέοψ έκλεισε

Εικ. 2.
Αναπαράσταση της Βαβυλώνας

όλους τους ναούς... και έβαλε όλους τους Αιγυπτίους να δουλεύουν γι' αυτόν. Άλλοι έσερναν ογκόλιθους από τα λατομεία, που βρίσκονταν στο όρος Αράβιο μέχρι το Νείλο. Οι ογκόλιθοι μεταφέρονταν στον ποταμό πάνω σε βάρκες. Από εκεί άλλοι τους παραλάμβαναν και τους έσερναν προς το λιβικό λεγόμενο όρος. Εργάστηκαν εκατό χιλιάδες άνθρωποι σε βάρδιες τρεις μήνες η καθεμία. Δέκα χρόνια σκληρής δουλειάς χρειάστηκαν μόνο για το δρόμο που πάνω του έσερναν τους ογκόλιθους... Το κτίσιμο της πυραμίδας κράτησε είκοσι χρόνια. Έχει τετράγωνη βάση και κάθε πλευρά έχει μήκος οκτώ πηθέρα (x 30,82μ) και ύψος ίσο. Είναι από λαξευμένες πέτρες άριστα συναρμοσμένες. Κανένας ογκόλιθος δεν έχει μήκος λιγότερο από τριάντα πόδια (x 0,29-0,30μ). Και ακολουθεί περιγραφή της κατασκευής με αναβαθμίδες με μηχανές για να σηκώνουν τις πέτρες σε κάθε αναβαθμίδα. (Εικ. 6-7) Για να διαμορφώσει τις όχθες και να γεφυρώσει τον ποταμό που διέσχισε τη Βαβυλώνα η Νίτωκρης (στην πραγματικότητα ο Ασουρ-πανινάη) άλλαξε προσωρινά το ρου του. Ο Κύρος για να σκορπίσει και να κάνει βατό το ποταμό Γύνδη (παραπόταμο του Ευφράτη) έβαλε το στρατό του να σκάψει ούτε λίγο ούτε πολύ 360 διώρυγες (!!). Για τα καταλάβει κανείς την έκταση του εγχειρήματος του Φαραώ Νεχώ αρκεί να πούμε ότι στη διάνοιξη της διώρυγας του χάθηκαν 20.000 Αιγύπτιοι.

Στην Ανατολή όλα είναι μεγάλα, όχι μόνο τα έργα των ανθρώπων. Οι αποδόσεις της γης της Μεσοποταμίας ξεπερνούν κάθε φαντασία: τη στιγμή που η κανονική απόδοση στην Εηλλάδα δεν πρέπει να ξεπέρασε ποτέ το 1 προς 10 (μια απόδοση 1 προς 50 ήταν για τους αρχαίους παροιμιώδης) η γη δίνει έδω το ένα διακόσια και αν η σοδειά είναι εξαιρετική το ένα τριακόσια. Τα φύλλα του σιταριού και του κριθαριού φθάνουν εύκολα το πλάτος έως τέσσερα δάκτυλα. Το κεχρί και το σπασμί γίνονται μεγάλα σαν δέντρα σχεδόν και το ύψος τους το ξέρω, αλλά δεν θα το αναφέρω, επειδή ξέρω καλά ότι για όσους δεν έχουν ταξιδέψει στη Βαβυλωνία είναι απίστευτα. Μεγέθη που θυμίζουν αυτά της γης Χαναάν στη Παλαιά Διαθήκη (Αριθμοί ιδ' 23 «και έκοψαν εκείθεν κλήμα αμπέλου μετά ενός βότρυος σταφυλής, και εβάσταζον αυτό δύο επί ξύλου»).

Το πιο μεγάλο θαύμα της φύσης όμως είναι - για το μέγεθος, τον ευεργετικό ρόλο του και το μυστήριο της προέλευσής του - ο Νείλος, και η ετήσια πλημμύρα του. Όταν ο Νείλος πλημμυρίζει τη χώρα (λέει ο Ηρόδοτος) μόνο οι πολίτες φαίνονται και τότε μοιάζουν πολύ με τα νησιά του Αιγαίου, γιατί όλη η άγλη Αίγυπτος γίνεται θάλασσα (Εικ. 8). Η χώρα είναι δώρο του ποταμού: το μεγαλύτερο μέρος της προήλθε από προσχώσεις (Β 5, 12, 15). Η Αίγυπτος είναι όση έκταση ποτίζει ο Νείλος. Οι Αιγύπτιοι δεν έχουν ανάγκη να κοπιάζουν για να οργώνουν με το άροτρο και ν' ανοίγουν αυλάκια, ούτε να σβανίσουν, ούτε χρειάζεται να κάνουν καμιά από τις εργασίες που αναγκάζονται να κάνουν όλοι οι άλλοι άνθρωποι για να καλλιεργήσουν τη γη τους. Αλλά όταν ο ποταμός αυτόματα έρθει και ποτίσει τα χωράφια και αποσυρθεί, τότε ο καθένας σπέρνει το χωράφι του βάζοντας μέσα τους χοίρους και όταν αυτοί καταπατήσουν το σπόρο, από εκεί και ύστερα περιμένει τον θερισμό, και αφού αλωνίσει, πάλη με τους χοίρους, παίρνει το σιτάρι.

Η σημασία του Νείλου για την Αίγυπτο εξηγεί τους προβληματισμούς των συγχρόνων - και του ίδιου - ως προς τα αίτια της ετήσιας θερινής πλημμύρας του ποταμού, δηλαδή «γιατί ο Νείλος πλημμυρίζει από το θερινό ηλιοστάσιο επί εκατό ημέρες και όταν τελειώσουν οι εκατό μέρες επιστρέφει στην κοίτη του», όπως και για τις πηγές του. Στο πρώτο, ο Ηρόδοτος, θα πησιώσει αρκετά στην ερμηνεία του φαινομένου (τους μουσώνες και τις καταρρακτώδεις βροχές που προκαλούν στην Αιθιοπία), συνδέοντας το με τη μετατόπιση του ζενίθ του ήλιου στους τροπικούς και τις διαφορές θερμοκρασίας που αυτή προκαλεί. Αντίθετα - παρασυρμένος ίσως από την έμμοινη ιδέα της συμμετρίας (εν προκειμένω με τον Ιστρο) πέφτει τελείως έξω στην ταύτιση των πηγών του Νείλου. Στην αναζήτηση αυτή έφθασε έως την Ελεφαντίνη, δεν κατάφερε ωστόσο να περάσει το εμπόδιο των καταρρακτών: τη λύση θα του δώσει η αφήγηση κάποιων Κυρναίων για την εξερευνητική αποστολή πέντε νεαρών Νασαμώνων της Σύρτης στην υποσαχάρεια Αφρική. Αξίζει να αφήσουμε εδώ να μιλήσει το ίδιο το κείμενο: «αφού (εκείνοι) διέσχισαν πρώτα την κατοικημένη Λιβύη μπήκαν στην περιοχή με τα άγρια ζώα και διέσχισαν την έρημο βαδίζοντας με κατεύθυνση

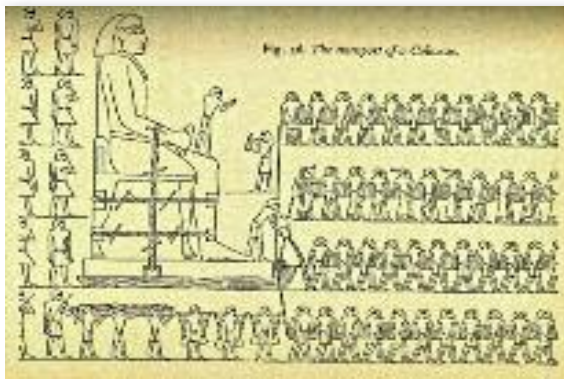
Εικ. 3.
Ο πύργος της Βαβέλ

Εικ. 4.
Ο ναός του Άμμων στο Καρνάκ

Εικ. 5.
Η ιερά λίμνη του ναού του Καρνάκ

Εικ. 6.
Μεταφορά ενός κολοσσού

Εικ. 7.
Η κατασκευή των πυραμίδων (αναπαράσταση)

Εικ. 8.
Η πλημμύρα του Νείλου (φωτ. 1830). Τα χωριά
φαίνονται στα νησιά

δυτική. Αφού πέρασαν πολλές μέρες στην περιοχή που ήταν μόνο άμμος, είδαν κάποτε δέντρα φυτεμένα σε ίσιο μέρος. Και καθώς πλησίασαν και άρχισαν να κόβουν φρούτα από τα δέντρα τους επιτέθηκαν κάτι ανθρωπάκια μικρότερα από μικρούς ανθρώπους, τους έπιασαν και τους πήραν μαζί τους. Ούτε οι Νασαμώνες μπορούσαν να

κατάλάβουν αυτούς, ούτε και αυτοί μπορούσαν να καταλάβουν τους Νασαμώνες. Τους οδήγησαν μέσα από πολύ μεγάλους βάθλους και όταν τους πέρασαν έφτασαν σε μια πολιτεία όπου όλοι είχαν το ίδιο μπόι με αυτούς που τους είχαν πιάσει και ήσαν μαύροι. Κοντά στην πολιτεία κυλούσε ένα μεγάλο ποτάμι, με κατεύθυνση από τη δύση προς την ανατολή και είχε κροκοδείλους». «Οι πέντε Νασαμώνες γύρισαν πίσω στην πατρίδα τους και είπαν ότι οι κάτοικοι της περιοχής όπου είχαν πάει ήσαν όλοι μάγοι. Για τον ποταμό που κυλούσε κοντά στην πολιτεία είπαν - και ο Ετέρχος συμφωνούσε - ότι έπρεπε να είναι ο Νείλος, καθώς άληθως το λέει και η λογική».

Ωστόσο, εκείνο που πραγματικά μας σαγηνεύει, δεν είναι τόσο ο θαυμασμός μπροστά στο μεγάλο, όσο η απορία μπροστά στο εξωτικό: είναι η ξένη, ασυμβίβαστη με τα συνηθισμένα, φύση του τοπίου, των ζώων και των φυτών, οι ξένες παράξενες φυλές και τα διαφορετικά έθιμα των ανθρώπων. Οι περιπέτειες των Νασαμώνων μας άνοιξαν το δρόμο της Σαχάρας στην καρδιά της Μαύρης Ηπείρου: ένα κόσμο με δάση, άγρια θηρία, μαύρους ανθρώπους, μάγους, και φυλές νάνων (πρόκειται για τους Νεγρίθους, συγγενείς των πυγμαίων της Ν.Δ. Αφρικής). Μια άλλη ηπειρά του ίδιου κόσμου μας δίνει το ταξίδι του καρχηδόνιου Ανωννα κατά μήκος της Δυτικής ακτής της ηπείρου. Αξίζει τον κόπο να ρίξουμε μια ματιά στο ημερολόγιό του: 4. Φθάσαμε σε ένα σημείο όπου μια λίμνη βρισκόταν κοντά στην παραλία. Σε όλη την περιοχή αυτή οι καλαμιές ήταν πάμπολλες και ψηλές. Υπήρχαν μάλιστα και ελέφαντες και άλλα άγρια θηρία που έβοσκαν ασταμάτητα. 7. Στα ενδότερα αυτών των περιοχών διαβιούν Μαύροι, οι οποίοι είναι ιδιαίτερα αφιλόξενοι και ζουν σε μια άγρια έκταση καλυμμένη από πολλούς ορεινούς όγκους, από όπου λέγεται ότι πηγάζει ο Λίξος. Σ'

αυτά τα μακρινά βουνά κατοικούν άνθρωποι αηλόκοτοι, οι Τρωγλοδύτες. Οι Λιξίτες μας έλεγαν ότι αυτοί τρέχουν πιο γρήγορα από τα άλογα. 17 Μετά από τριήμερο πλους και αφού παραπλήσαμε πυρακτωμένα ρυάκια από λίβα, φθάσαμε σε ένα κόλπο, ο οποίος καλείται Κέρας Νότο. 9. Από εκεί πλεύσαμε ενάντια στο ρεύμα ενός μεγάλου ποταμού που ονομάζεται Χρέτης, φθάσαμε σε μια λίμνη. Η λίμνη ήταν τόσο μεγάλη, ώστε να υπάρχουν σ' αυτήν τρία νησιά, Από αυτά χρειαστήκαμε μιας μέρας ταξίδι για να φθάσουμε στο μυχό της λίμνης, όπου ορθώνονταν πανύψηλα βουνά κατοικημένα από άγριους ανθρώπους ντυμένους με δέρματα θηρίων, οι οποίοι άρχισαν να μας κτυπούν πετώντας πέτρες. 10 Από εκεί συνεχίσαμε την ποταμία πορεία μας και φθάσαμε σε άλλο ποταμό, μεγάλο και πλατύ, γεμάτο κροκοδείλους και ιπποπόταμους. 18. Στο μυχό του κόλπου βρισκόταν ένα νησί, που έμοιαζε με το προηγούμενο, καθώς και σ' αυτό υπήρχε μια λίμνη, στην οποία είδαμε ένα άλλο νησάκι, όπου ζούσαν πολλοί άγριοι άνθρωποι. Οι γυναίκες ήταν πολύ περισσότερες και είχαν μάλιστα πολύ τριχωτά σώματα. Οι Λιξίτες διερμηνείς τις αποκαλούσαν Γορίλλες».

Την εικόνα των παραδόξων της Αφρικής συμπληρώνει η περιγραφή (B71, B 68-70) δύο ζώων αντιπροσωπευτικών της πανίδος της, του ιπποπόταμου και του κροκόδειλου, που οι Αιγύπτιοι θεοποίησαν. Ο ιπποπόταμος, το άλογο του Νείλου (Εικ. 9) είναι «ζώο τετράποδο με δύο σπλές σαν του βοδιού, ηλατσουμύτης, με χαιτή σαν αλόγου, με χαυλιόδοντες που εξέχουν. Έχει ουρά και χλιμίντρισμα αλόγου. Είναι μεγάλος σαν το μεγαλύτερο βόδι. Το δέρμα του είναι τόσο χοντρό, ώστε άμα ξεραθεί μπορεί κανείς να κάνει απ' αυτό λαβές ακοντίων» και τον ιερό κροκόδειλο (Εικ.10) (B 68-70: έχει μάτια σαν του χοίρου, τα δόντια του προεξέχουν και έχουν μακρός ανάλογο με το σώμα του, είναι το μόνο ζώο που δεν έχει γλώσσα (στην πραγματικότητα είναι πολύ μικρή)· έχει ακίνητη την κάτω σιαγόνα και μόνο την απάνω κουνάει φέρνοντας την προς τα κάτω (λάθος βέβαια που εξηγείται από τον τρόπο που αυτός αρπάζει τη θεία του)· έχει πολύ δυνατά νύχια και το δέρμα του είναι τόσο φοιιδωτό που σχηματίζει στη ράχη του ένα καύκαλο αδιαπέραστο) (Εικ.6). Ο κατάλοιγος συνεχίζεται με μια μεγάλη ποικιλία από πουλιά από την μαύρη και την άσπρη ίβι (B37) έως το μυθικό φοίνικα, που όμως, όπως λέει τον είδε

μόνο ζωγραφιστό, από ψάρια και φίδια, τα κερασφόρα ιερά φίδια των Θηβών και τα ιπτάμενα φίδια της Αραβίας.

Περισσότερο όμως από την ποικιλία των ζώων, θα απασχολήσουν τον Ηρόδοτο η ποικιλία - φυσιολογική, ενδυματολογική, διατροφική - των θηρών της οικουμένης, πρώτα απ' όλα οι διαφορές στις ηθικές και κοινωνικές αρχές, τα ήθη και τα έθιμα. Θα κατηγορήσει χωρίς να προσπαθήσει να καταλάβει τη θρησκευτική της βάση, την ιερά πορνεία των Βαβυλωνίων (Α 196), που επιβάλλει σε κάθε γυναίκα μια φορά στη ζωή της να πάει στο ναό της Αφροδίτης και να συνευρεθεί με έναν άγνωστο της... Τα χρήματα μπορεί να είναι οσαδήποτε. Η γυναίκα δεν μπορεί να αρνηθεί γιατί δεν της επιτρέπεται. Τα χρήματα αυτά είναι ιερά. Αντίθετα θα επαινέσει τον κοινωνικό ρόλο του ομαδικού ετήσιου πλειστηριασμού των γυναικών που έρχονταν σε ηλικία γάμου, όπου τα χρήματα από τις πιο όμορφες χρησίμευαν για να προικοδοτηθούν οι πιο άσχημες (Α 199). Το ίδιο και με τον τρόπο αντιμετώπισης των ασθενειών: Η δεύτερη σοφότερη συνήθεια είναι ότι τους αρρώστους τους πηγαίνουν στην αγορά. Πλησιάζουν τον άρρωστο όσοι έπαθαν την ίδια αρρώστια ή γνώρισαν κάποιον που την έπαθε και τον συμβουλεύουν. Από την άλλη πλευρά φαίνεται να καταλαβαίνει (πάλι χωρίς να κάνει τον κόπο να αναζητήσει τη θρησκευτική της βάση) την υπερβολική ακόμα και για τα σημερινά στάνταρ εμμονή των Αιγυπτίων (ιδιαίτερα των ιερέων) στην υγιεινή και στην καθαριότητα του σώματος, ταυτόσημη με την καθαρότητα της ψυχής. Μας τους περιγράφει (Β 77) να παίρνουν καθάριστο τρεις φορές το μήνα, εμετικά ή να κάνουν κλύσματα για την υγεία τους, επειδή θεωρούν ότι πολλή αρρώστια έρχονται στον άνθρωπο από τις τροφές που τρώει (Β 37). Πίνουν από χάλκινα ποτήρια που τα καθαρίζουν κάθε μέρα και τούτο δεν γίνεται από τον ένα και όχι από τον άλλο αλλή από άλλους. Φορούν ρούχα από λινό πάντα φρεσκοπλημμένα και αυτό το προσέχουν πολύ. Κάνουν περιτομή για λόγους καθαριότητας, προτιμώντας να είναι καθαροί παρά παρουσιάσιμοι. Και οι ιερείς ξυρίζουν όλο τους το σώμα κάθε τρίτη μέρα, ώστε ούτε ψείρα ούτε άλλο βρωμερό ζώο να βρίσκεται επάνω τους όταν υπηρετούν τους θεούς... Δύο φορές την ημέρα και δύο φορές τη νύχτα κάνουν κλύο λουτρό. Το ίδιο μέλημα για καθαρότητα ισχύει (όπως ακόμα σήμερα στους Εβραίους) και για τα ζώα που θυσιάζονται και κατα-

ναλώνονται (Β 38): ο ιερέας πρέπει να εξετάσει διεξοδικά το ζώο αν είναι καθαρό, και να το σφραγίσει πριν από τη θυσία Αθληώς τιμωρείται με θάνατο. Το κεφάλι του ζώου όμως το πετάνε (και αν τυχαίνει να υπάρχει αγορά και να βρίσκονται εκεί περαστικοί Έλληνες τους το πουλάνε). Πολλές σελίδες Β 85-90 είναι αφιερωμένες τέλος στην ταρίχευση των νεκρών, ένα έθιμο που (όπως και ο πλούσιος στολισμός και εφοδιασμός των τάφων) συνδέεται με την πίστη στην αθανασία της ψυχής.

Στα όρια του γνωστού κόσμου

Πέρα - νότια και ανατολικά - από τη ζώνη των μεγάλων πολιτισμών του Νείλου και του Ευφράτη βρίσκονται η Αραβία και η Ινδία, οι τελευταίες κατοικημένες (πριν από την έρημο και τον Ωκεανό) περιοχές (η Κίνα είναι άγνωστη στον Ηρόδοτο), από τις οποίες κάθε χρόνο έρχονται στο Δαρείο τα αρώματα και ο χρυσός. Αγαθά τόσο σπάνια και τόσο πολύτιμα που δεν μπορούν να μαζευτούν με κοινό τρόπο, χωρίς κίνδυνο: έτσι, οι Άραβες έχουν να αντιμετωπίζουν τα φτερωτά φίδια και τις νυκτερίδες που φυλάνε τα δέντρα (Α 107-109), οι Ινδοί με τεχνάσματα τους τεράστιους αρκτοπόντικες που σκάβοντας τις τρύπες τους εξορύσσουν το χρυσάφι.

Στην άλλη άκρη, στη βόρεια (ψυχρή) ζώνη του συμμετρικού κόσμου του Ηροδότη, όπου τη θέση του Νείλου έχει ο Ιστρος (Δούναβις), εκτείνεται η απέραντη στέπα με τους παγωμένους ποταμούς, ο χώρος των νομάδων Σκυθών, με τα άγρια, όπως το κλίμα, έθιμα, τους οποίους βλέπουμε να θυσιάζουν τους αιχμαλώτους, να πίνουν το αίμα των εχθρών με τα κεφάλια τους να χρησιμεύουν ως κύπελλα. Γύρω τους άλλοι άγριοι: οι Νευροί, μάγοι και κατά περίπτωση θηκάνθρωποι, και οι Ανδροφάγοι: πιο πέρα, στη ρίζα των αδιάβατων Ουραλίων, όπου κατοικούν οι Καταικοπόδαροι (όνομα και πράγμα), θα συναντήσουμε τους «ιερούς» ειρηνικούς Φαθακρούς, πρόγονους των σημερινών αραιοτριχών Καλημούχων με την πηλακουτή μύτη και πεταχτό σαγόκι που ζουν με το χυμό της αγριοκερασιάς (άσχυ). Μακρύτερα, στη χώρα της ατέλειωτης πολεμικής νύχτας, ζουν θησίο που κοιμούνται έξι μήνες, Μπαίνουμε έτσι, σιγά σιγά, στον χώρο του αγνώστου, γι' αυτό απίστευτου, τη μυθική χώρα των Αριμασπών που μάχονται τους Γρύπες φύλακες του χρυσού και των Υπερβορείων. Ακόμη πιο αξιοπερίεργα είναι τα έθιμα των Μασσαγетών

Εικ. 9.
Ιπποπόταμοι στο Νείλο (ανάγλυφο του Αρχαίου Βασιλείου)

Εικ. 10.
Ο θεός Κροκόδειλος Σόμεκ

Εικ. 11.
Τα αγάλματα του Μνής

Εικ. 12.
Οι θαυμαστοί λαοί
(από το αναγεννησιακό χειρόγραφο)

στην πεδιάδα ανάμεσα στο Καύκασο και την Κασπία: ένας λαός που τρέφεται με ρίζες, μεθάει ομαδικά καίγοντας τον καρπό ενός δέντρου στη φωτιά, γνωρίζει την κοινότητα των γυναικών και το χειρότερο την ανθρωποφαγία. Τη θρησκευτική (ανάλογη με τη μεταφορική κοινωνία του σώματος του Θεού) σημασία του εθίμου την αποδεικνύει η περιγραφή του στους «δικαίους» Ισσηδόνας γείτονες των επίσης «ιερών» Φαθακρών: (Δ 26:) «Όταν πεθάνει ο πατέρας ενός άντρα, όλοι οι συγγενείς φέρνουν ζώα, τον θυσιάζουν, και τα κόβουν κομμάτια καθώς

και το νεκρό, ανακατεύουν τα κρέατα και κάνουν τραπέζι. Το κεφάλι του νεκρού το ξυρίζουν και το καθαρίζουν, το χρυσώνουν και ύστερα το στήνουν σαν άγαλμα και του προσφέρουν θυσίες κάθε χρόνο»

Η ερμηνεία του παράδοξου

Ο Ηρόδοτος και οι νεώτεροι του, ο γεωγράφος Στράβων του 1ου αι. π.Χ. και ο εγκυκλοπαιδιστής Πλίνιος τον 1 αι. μ.Χ. θα προσπαθήσουν να καταλάβουν και να εξηγήσουν τα παράξενα του κόσμου, είτε με την επίδραση του περιβάλλοντος (το μαύρο χρώμα του δέρματος των κατοίκων της Αφρικής από την επίδραση του ήλιου) είτε ερμηνεύοντας την περιγραφή του ως παρομοίωση φυσικών φαινομένων, όπως π.χ. στην περίπτωση της χιονοθύελλας στη στέπη (βλ. Β 321 όσο για τα φτερά που λένε οι Σκύθες, ότι γεμίζει ο αέρας και εξαιτίας τους δεν μπορείς να δεις μπροστά σου ούτε να προχωρήσεις, έχω την εξής γνώμη. Πάνω σ' αυτή τη χώρα χιονίζει πάντα... Οποιοι λοιπόν είδε από κοντά να πέφτει χιόνι, θα καταλάβει τι λέω, γιατί το χιόνι μοιάζει με φτερά), είτε αναζητώντας αντιστοιχίες (όπως όταν πίσω από τους θεούς της Αιγύπτου και της Μεσοποταμίας ακόμα και των Σκυθών ο Ηρόδοτος θα αναγνωρίσει το Ελληνικό πάνθεον), είτε πάλι ταξινομώντας τις εθνολογικές διαφορές, τα έθιμα σε αντιθετικά σχήματα. Ακραίο δείγμα αυτού του συμμετρικού ερμηνευτικού σχήματος είναι η Αίγυπτος (η χώρα με τα περισσότερα από κάθε άλλη αξιοθαύμαστα (Β35). Η Αίγυπτος ξεχωρίζει για τη συστηματική σημεία με σημεία, αντίθεση της ως προς τα ήθη και έθιμα με την υπόλοιπη οικουμένη. Όχι μόνο ο ουρανός της Αιγύπτου είναι διαφορετικός και ο Νείλος συμπεριφέρεται διαφορετικά από τους άλλους ποταμούς, αλλά και οι Αιγύπτιοι έχουν αντίθετες από τους άλλους ανθρώπους συνήθειες και έθιμα. Στην Αίγυπτο οι γυναίκες πηγαίνουν στην αγορά και κάνουν εμπόριο, ενώ οι άντρες μένουν στο σπίτι και υφαίνουν. Υφαίνουν με το υφάδι προς τα κάτω, ενώ οι άλλοι λαοί το βάζουν προς τα πάνω. Τα φορτώματα οι άντρες τα σηκώνουν απάνω στο κεφάλι τους, ενώ οι γυναίκες τα βάζουν στους ώμους τους. Οι γυναίκες ουρούν όρθιες και οι άντρες καθιστοί. Για να αφοδέψουν μπαίνουν στο σπίτι τους, ενώ για να φάνε βγαίνουν έξω στους δρόμους. Ο γιός δεν έχει καμία υποχρέωση να συντηρεί τους γονείς του αν δεν θέλει, ενώ η κόρη είναι υποχρεωμένη, κι αν ακόμα δεν θέλει. Στις άλλες χώρες οι ιερείς έχουν μακριά μαλλιά, ενώ στην Αίγυπτο τα κόβουν. Οι άλλοι

άνθρωποι έχουν συνήθεια όταν πενθούν να κόβουν τα μαλλιά τους, ενώ οι Αιγύπτιοι, που τα έχουν ήδη κομμένα, όταν πεθάνει δικός τους αφήνουν γένια και τα μαλλιά τους. Οι άλλοι άνθρωποι ζουν χωριστά από τα ζώα τους· οι Αιγύπτιοι ζουν μαζί τους. Οι άλλοι άνθρωποι τρώνε σιτάρι και κριθάρι· για έναν Αιγύπτιο είναι μεγάλη ντροπή να τρέφεται με αυτά, αλλά κάνουν το ψωμί τους από τη ζεϊά. Μαθαίνουν το ζυμάρι με τα πόδια, αλλά τη λήσση με τα χέρια. Οι άλλοι λαοί, εκτός από όσους το έμαθαν από τους αιγυπτίους αφήνουν τα γεννητικά τους όργανα όπως τα έκανε η φύση, ενώ οι Αιγύπτιοι κάνουν περιτομή. Οι άνδρες έχουν δύο ρούχα, οι γυναίκες ένα. Οι άλλοι άνθρωποι δένουν τους κρίκους και τα σχοινιά του πανιού έξω από τη κουπαστή, ενώ οι Αιγύπτιοι τα δένουν από μέσα. Οι Έλληνες γράφουν τα γράμματά τους και τους αριθμούς όταν κάνουν λογαριασμό από τα αριστερά προς τα δεξιά, ενώ οι Αιγύπτιοι από τα δεξιά προς τα αριστερά.

Οι εξερευνήσεις που συνόδευσαν την εκστρατεία του Αλεξάνδρου, οι αστρονομικές παρατηρήσεις και οι μετρήσεις της γης και οι επιστημονικοί χάρτες ενός Ερατοσθένη, ενός Ποσειδωνίου κ.α. έδωσαν τα όρια, δεν εξαφάνισαν ωστόσο το μαγικό. Η επέκταση των ορίων του γνωστού κόσμου δεν σήμαινε αναγκαστικά και την ορθολογική ερμηνεία του, απλώς εμπλούτισε με νέα εξωτικά στοιχεία τη λαϊκή λογοτεχνία των παραδοξογράφων, που τώρα γνωρίζουν τη μεγαλύτερη ακμή τους. Τα έργα αυτά είναι συλλογές από αξιοπερίεργα (άπιστα, ιστορία θαυμάσια) για ανθρώπους, ζώα, ποτάμια (Περί παραδόξων ποταμών) και εθνογραφικά, πολλή από αυτά γνωρίσαμε από τον Ηρόδοτο.

Παράλληλα με αυτή την εξέλιξη του θαυμαστού σε αξιοπερίεργο, προχωρά η απομυθοποίηση του από την ορθολογική σκέψη και την επιστημονική ερμηνεία που θεμελίωσε ο Αριστοτέλης (η ειρωνεία είναι ότι στο όνομα του κυκλοφόρησε το μόνο ολόκληρο σωζόμενο παραδοξολογικό κείμενο) σε συνδυασμό με το σκεπτικιστικό πνεύμα της ελληνιστικής φιλοσοφίας και το στωικισμό. Ο Στράβων θα προσπαθήσει να το εξορκίσει στην αρχή ήδη της βασιμείας στα στοιχεία αυτά Γεωγραφίας του (Ι.3.16: Για να καταλάβουμε την απουσία του μαγικού στοιχείου (την θαυμασία) από αυτές τις μεταβολές (μιλάει για τους κατακλισμούς) αρκεί να παραθέσουμε και άλλα

παρόμοια παραδείγματα. Με την παράθεση τους θα εκκρίνει κάθε εκπαιδευτής. Τώρα το ασυνήθιστο μας τάρσσει τις αισθήσεις και δείχνει την απειρία μας ως προς αυτά που συμβαίνουν στη φύση. Το πόσο επικίνδυνος είναι ο αποκλεισμός του αγνώστου θα το δείξει το ήθος του όταν απορρίπτει σαν ψευδοηθικές την περιγραφή από τον Πυθέα του πολιτικού τοπίου: περί δὲ τῆς θούλης και τῶν τόπων ἐκείνων ἐν οἷς οὐτὲ γῆ καδ' αὐτὴν ὑπῆρχεν ἔτι οὐτὲ θάλαττα, οὐτὲ ἀήρ, ἀλλὰ σύγκριμα τι ἐκ τούτων πλεῖστον θαλαττῶ ἐοικός, ἐν ᾧ φθοὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν αἰωρεῖσθαι καὶ τὰ σύμπαντα καὶ τοῦτον ὡς ἂν δεσμὸν εἶναι τῶν ὄλων, μήτε πορευτὸν μήτε πλωτὸν ὑπάρχοντα. Αναρωτιέται κανείς ποιά θα ήταν η αντίδραση του σε μια αφήγηση για το σύγχρονό μας κόσμο του τηλεφώνου, της τηλεόρασης των αυτοκινήτων και των αεροπλάνων.

Στην περίοδο της ακμής της φιλόδοξης και εγκυκλοπαιδικής ρωμαϊκής αριστοκρατίας, τα αξιοπερίεργα του αρχαίου κόσμου θα γίνουν τουριστικό αντικείμενο, όπως στην Αίγυπτο εκτός από τα γνωστά επτά θαύματα (γι' αυτά μιλήσαμε σε άλλο τεύχος του περιοδικού) θα έχουν θέση φυσικά αξιοπερίεργα, όπως ο πορθμός του Ευρίπου, «ρομαντικά» κλασικά τοπία όπως η κοιλάδα των Τεμπών, ή τρομακτικά όπως το ηφαίστειο της Αίτνας, και κολλοσσικά αιγυπτιακά αγάλματα με μαγικές ιδιότητες, όπως αυτά του λεγομένου Μέμνονος κοντά στις Θήβες (εικ. 11), που όπως λέει (Παυσ. Ι.42.3): «κάθε μέρα με την ανατολή του ηλίου βγάζει έναν ήχο που θα μπορούσε να τον θεωρήσει κανείς όμοιο με τον ήχο σπασμένης χορδής κιθάρας».

Στην ογκώδη Φυσική Ιστορία του (De rerum natura), την μεγάλη εγκυκλοπαίδεια του αρχαίου κόσμου, όπου ο Πλίνιος θα προσπαθήσει κωδικοποιώντας συστηματικά με βάση τις φυσιοκρατικές αρχές το γνωστό κόσμο, να συνοψίσει τις γνώσεις της εποχής, τα παράδοξα της φύσης εξακολουθούν να έχουν, σε ένα ειδικό κεφάλαιο, τη θέση τους, όπου αντιμετωπίζονται ως «παιχνίδια της φύσης» (ludibria sibi nobis miracula). Ο Πλίνιος δεν αναφέρεται μόνο σε μεμονωμένες γενετικές ανωμαλίες, που συναντιώνται παντού, όπως ο ερμαφροδιτισμός ή ο ανδρογυνισμός, αλλά στα παράδοξα εξωτικών ή φανταστικών λαών που, όπως είναι αναμενόμενο, ζουν στα πιο απομακρυσμένα μέρη του κόσμου: στις χώρες του μυστηρίου και των ακραίων ανθρώπων φαινομένων, όπως η Ινδία (ο κατάλογος του Ηροδότου έχει εδώ εμπλουτισθεί με πληροφορίες από τους βηματιστές του Αλεξάνδρου) και η

Αφρική.

Η Ινδία είναι η χώρα των γυμνοσοφιστών που στέκουν όλη μέρα ακίνητοι στο ένα πόδι, η Αφρική της μαγείας και των φαντασμάτων: υπάρχουν εκεί μάγοι που θεραπεύουν με τον ιδρώτα τους, βουντού ικανοί να φέρουν την ξηρασία στους αγρούς και το θάνατο στα παιδιά, ή άλλοι (όπως και στην Ιλλυρία, τον Πόντο και τη Σκυθία) που μπορούν να σε σκοτώσουν με το επίμονο βλέμμα των ματιών τους (με διπλή κόρη το καθένα). Στις ερημιές της Αφρικής φαντάσματα εμφανίζονται ξαφνικά και εξαφανίζονται αμέσως. Στο βάθος της Ινδίας, όπου δεν υπάρχει σκιά (αλλά και στην Αιθιοπία) θα δεις ανθρώπους με ύψος 2,50μ έως και 3μ, που ζουν 130 ή 140 χρόνια (παρόμοια οι Αιθίοπες Μακρόβιοι, οι Σέραι=Κινέζοι και οι κάτοικοι του Αθω) χωρίς να γεράσουν, οι Πάνδοι μάλιστα φθάνουν τα 200 και ενώ γεννιούνται ασπρομάληδες μαυρίζουν καθώς γερνάνε, άλλοι πάλη δεν ξεπερνούν τα 40, ενώ οι γυναίκες των Καλήγκων της Ινδίας τεκνοποιούν στα 5 και πεθαίνουν στα 8 τους χρόνια. Στο άλλο άκρο βρίσκονται οι Τριπίθαμοι, οι Πυγμαίοι και οι Στρουθόποδες (με πόδια σπουργιτιού) της Ν. Ινδίας. Στα βουνά και τα δάση της χώρας αυτής ζουν οι Χορομάνδοι που στριγγλίζουν αντί να μιλάνε, τριχωτοί με γκριζα μάτια και δόντια σκυλίου, πιθανώς είδος πιθήκων, όπως ο Γορίλαιο του Απώνος. Για να μην αναφερθούμε σε τελείες φανταστικούς λαούς, όπως οι νομάδες Ινδοί που αντί για μύτη έχουν δύο τρύπες, οι στρεβλόποδες (με τα πόδια να βλέπουν πίσω) Σκιρίτες, οι Αστομοί των πηγών του Γάγγη, που ζουν εισπνέοντας το άρωμα των ανθέων και τους σκοτώνουν οι έντονοι μυρωδιές, και άλλους χωρίς λαιμό με τα μάτια στον ώμο ή που σκεπάζονται από τα τεράστια αυτιά τους (εικ. 12- 13).

Σε αντίθεση με τα δυσεξήγητα αυτά ανθρώπινα, τα περισσότερα από τα φυσικά παράδοξα που εκπλήσσουν τον Πλίνιο (με εξαίρεση τον Αλφειό που βγαίνει στις Συρακούσες και τα ποτάμια της που κάνουν τα πρόβατα μαύρα, άσπρα ή κόκκινα) δεν έχουν πια για μας κανένα μυστικό: οι ανάβαλοι, οι θερμές πηγές των Αλπεων, οι ασβεστούχες, θειούχες και ασφαλιτούχες λίμνες (όπως η Ασφαλίτις ή Νεκρά θαλάσση) είναι γνωστά φαινόμενα, το ίδιο και τα κοιτάσματα πετρελαίου της Μέσης Ανατολής («η νάφθα που ρέει σαν υγρή ασφαλτίς στην περιοχή της Βαβυλώνας και σε περιοχές της Παρθίας»), ενώ άλλα εξηγούνται από τους πιο απλούς νόμους της αρχαίας φυσικής (το θαύμα μιας λεπτής φλούδας μετάλλου που επιπλέει ή η ευκολία της θαλάσσιας μεταφοράς βαρέων φορτίων) και της νεώτερης - χημείας («ποιό είναι το στοιχείο που θρέφει την αστείρευτη πείνα της φωτιάς;»), για να μην πούμε με την

Εικ. 13.
Οι θαυμαστοί λαοί
(από το αναγεννησιακό χειρόγραφο)

απλή λογική. Μπορεί να γελάμε με την απορία του Πλινίου για τις πηγές που είναι παγωμένες το καλοκαίρι και ζεστές το χειμώνα (ή στην έρημο αντίστοιχα το μεσημέρι και το βράδυ), όπως με την απορία του Ηροδότου, που αναρωτιόταν -500 χρόνια πριν- γιατί οι φοίνικες που με εντολή του Φαραώ Νεχώ έκαναν το γύρο της Αφρικής, έβλεπαν μετά το ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας τον ήλιο να ανατέλλει στα δεξιά τους.

Παρ' όλα αυτά κανείς δεν θα ισχυριστεί ότι το φανταστικό, αυτό το αναγκαίο για την επιβίωσή της παράθυρο στο άγνωστο, όπου τα ακατανόητα για τους πολλούς κατορθώματα των επιστημών συναντώνται με τις σύγχρονες μυθοπλασίες για τα δεινόσαυρους και τους εξωγήινους, είναι ποτέ δυνατόν ή πρέπει να εξαφανιστούν από τον ορίζοντα

Ο βυθός των Αντικυθήρων κρύβει πολλή ακόμα, εκτιμούν οι ερευνητές

Επιστημονική εκδήλωση στο «Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη»

Αναδημοσίευση από το ΑΠΕ-ΜΠΕ (Ελ. Μάρκου)

Ηταν ένα ή δύο τα πλοία που ναυάγησαν στην περιοχή των Αντικυθήρων; Ήταν ένα τεράστιο πλοίο που μετέφερε σιτηρά για τη σίτιση κατοίκων της Ρώμης; Υπάρχουν κι άλλα θαυμαστά έργα τέχνης ή προηγμένης τεχνολογίας αντικείμενα όπως ο Μηχανισμός των Αντικυθήρων ακόμα κρυμμένα στον βυθό;

Η εξαιρετική επιστημονική παρουσίαση των αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων από την πρόσφατη ενάλια έρευνα στην περιοχή των Αντικυθήρων, που πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη 10 Δεκεμβρίου 2014 στην κατάνεστη από κόσμο Βιβλιοθήκη του «Ίδρυματος Αικατερίνης Λασκαρίδη» στο Πασαλιμάνι, μπορεί να μην απάντησε στα παραπάνω. Έδωσε ωστόσο εξαιρετικές πληροφορίες ως προς τα ευρήματα που εντοπίστηκαν, όπως το χάλκινο συμπαγές δόρυ με τη σαυρωτήρα του, μήκους 2,02 μ., το οποίο επειδή ακριβώς ήταν συμπαγές δεν μπορεί να ανήκε σε πολεμιστή επιβάτη του πλοίου, αλλά σε άγαλμα, καθώς και το σχεδόν αέριο αγγείο (ιδάγηνος), που αποτελούσε μέρος του φορτίου του πλοίου, τα οποία παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά στο κοινό. Τα ευρήματα αυτά πλαισίωναν επίσης ένα τμήμα μαδερριού από το πέτσωμα του ναυαγίου των Αντικυθήρων, το οποίο είχε βρεθεί παλαιότερα.

Στην εκδήλωση μίλησαν η Αγγελική Σίμωσι, προϊσταμένη της Εφορείας Ενάλιων Αρχαιοτήτων, η οποία έκανε κυρίως αναφορά στο ιστορικό των ερευνών από τις αρχές του 20ού αιώνα, ο Θεοδόκης Θεοδούλου, επιστημονικός υπεύθυνος της ανασκαφής από τη διεύθυνση της Εφορείας, ο οποίος παρουσίασε ένα-ένα τα ευρήματα, κάνοντας εύστοχες ερωτήσεις και δίνοντας κάποιες πιθανές απαντήσεις ως προς αυτά, καθώς και ο Μπρένταν Φόλνι, αρχαιολόγος, διευθυντής ανασκαφής και ερευνητής του Ωκεανογραφικού Ινστιτούτου Woods

Hole των ΗΠΑ, ο οποίος χαρακτήρισε το ναυάγιο ως τον «Τιτανικό της Αρχαιότητας», τόσο εξαιτίας του μεγέθους του όσο κι επειδή έχει τραβήξει τόσο πολύ την παγκόσμια προσοχή.

Την εκδήλωση «άνοιξε» με χαιρετισμό του ο υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού, Κ. Τασούλας, ο οποίος μεταξύ άλλων χαρακτήρισε τη νέα έρευνα ως «μια από τις πιο πετυχημένες δράσεις του υπουργείου, την οποία έχουμε σκοπό να βοηθήσουμε τα επόμενα τουλάχιστον πέντε χρόνια».

Για το χρονικό των ερευνών του 1900-1901, «που κρύβει συγκλονιστικές στιγμές από τις άοκνες προσπάθειες του μικρού τότε ελληνικού κράτους να ανεκλύσει τον θησαυρό του ναυαγίου», τον οποίο εντόπισαν και ανέλκυσαν Σύμιοι σφουγγαράδες, αλλά και για την πρώτη ανασκαφή που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή με τη συμβολή του Κουστό και του βαθυσκάφους του, μίλησε μεταξύ άλλων η κα Σίμωσι, κάνοντας αναφορά στα εκπληκτικά ευρήματα στην περιοχή του ναυαγίου: Στον Μηχανισμό και στον Έφηβο των Αντικυθήρων, στον ανδριάντα του Φηλοσόφου, με τα χάλκινα τμήματα ποδιών, χεριών και ιματίου που του ανήκουν, στα δύο χάλκινα αγαλματίδια, το ένα πάνω σε διπλή βάση, καθώς, όπως πληροφορήσε στη δική του ομιλία ο κ. Θεοδούλου, έκρυβε μηχανισμό και κουρντιστήρι για την περιστροφή του αγάλματος, τα 36 μαρμάρινα αγάλματα, πολλά από τα οποία αποτελούν αντίγραφα γνωστών έργων της αρχαιότητας (όπως ο Ηρακλής Φαρνέζε), αλλά και πολλά πρωτότυπα που αντικατοπτρίζουν την τέχνη του πρώτου μισού του 1ου αι. π.Χ., τα μοναδικά γυάλινα αντικείμενα, τα υπέροχα χρυσά ενώτια με τους έρωτες, τον θησαυρό αργυρών νομισμάτων, τους αμφορείς και σε πολλά ακόμα.

Για την ακριβή αποτύπωση του χώρου του ναυαγίου, που έγινε το 2014 και αφορά ένα τρισδιάστατο μοντέλο πάνω στο οποίο τοποθετήθηκαν τα ως σήμερα ευρήματα, έκανε λόγο ο κ. Θεοδούλου, που μίλησε μεταξύ άλλων και για το ίδιο το ναυάγιο (μια ρωμαϊκή ολκάς), με πέτσωμα που φτάνει τα 10-11 εκατοστά, «ίσως ένα από τα πιο ισχυρά κελύφη που έχουν διασωθεί από την αρχαιό-

τητα», όπως τόνισε για το πλοίο, για το οποίο έθεσε το εξής ερώτημα: «Πρόκειται για ένα τεράστιο σιταγωγό πλοίο ή ένα πλοίο με ισχυρό σύστημα για τη μεταφορά λίθων;» Η απάντηση μένει να δοθεί, όπως και αν το χάλκινο συμπαγές δόρυ, με τις δύο απολήξεις, προέρχεται από χάλκινο ή λίθινο άγαλμα, εφόσον είναι γνωστό ότι και τα δεύτερα είχαν χάλκινα επιπρόσθετα διακοσμητικά στοιχεία. «Μέχρι στιγμής δεν έχει βρεθεί στο δόρυ σημείο που να ένωνε με άλλο μέταλλο. Μήπως αυτό σημαίνει ότι ήταν από λίθινο άγαλμα;» αναρωτήθηκε ο ομιλητής, ο οποίος αναφέρθηκε και σε ένα ακόμα, φαινομενικά ασήμαντο, εύρημα, που όμως δίνει πολύτιμες πληροφορίες για τη ναυπηγική της εποχής: Ένα κομμάτι διπλωμένο μολύβι το οποίο, όπως είπε, προέρχεται προφανώς από την επιμολύνση των υφάλων του σκάφους, που προσέδιδε σταθερότητα στο πλοίο. «Η αρχαιολογία δεν βγάζει συμπεράσματα από τα εντυπωσιακά ευρήματα αλλά από τα ελάχιστα», επεσήμανε.

Τέλος, αναφέρθηκε και στο φορτίο ειδών πολυτελείας που περιελάμβανε το πλοίο, όπως δείχνουν δύο τμήματα από ένα ανάκλιτρο που βρέθηκαν στις πρόσφατες έρευνες, ευρήματα σημαντικά και για έναν ακόμα λόγο: «Σύμφωνα με τον Πλίνιο, τέτοιες κλίνες κατασκεύαζαν εργαστήρια στη Δήλο. Ένας από τους προορισμούς από τον οποίο πιθανόν ξεκίνησε αυτό το πλοίο ήταν η Δήλος, η οποία ούσα αφορολόγητη συγκέντρωνε υλικά και αγαθά από πολλά μέρη και ξεκινούσαν από εκεί εμπορικές αποστολές για όλη τη Μεσόγειο», πληροφορήσε.

Πού βρίσκεται το τέταρτο άλλογο από το τέθριππο που εντοπίστηκε στον τόπο του ναυαγίου και από το οποίο έχουν ανεκκυστεί τα τρία από αυτά; «Χάθηκε κατά τη διάρκεια της ανέλκυσης. Πρέπει να πάμε σε βάθος ως και 160 μ. για να το βρούμε. Ευτυχώς έχουμε το exosuit», δήλωσε από την πλευρά του ο κ. Φόλνι, μιλώντας για το εύρημα που αποσπαστηκε από τα σκοινιά στις αρχές του 20ού αιώνα, αλλά και στο υποβρύχιο ρομπότ που μπορεί το περασμένο φθινόπωρο να μην μπόρεσε να κάνει πολλά λόγω καιρού, ωστόσο στις έρευνες του 2015, που θα ξεκινήσουν τον Μάιο, φαίνεται ότι θα έχει πολλές ευκαιρίες δράσης. Ο ίδιος, όπως και οι υπόλοιποι ομιλητές, πιστεύουν ότι θα βρεθούν ακόμα πολλά αντικείμενα και έργα τέχνης. «Ποιος ξέρει πόσοι άλλοι θησαυροί υπάρχουν», αναρωτήθηκε ο κ. Φόλνι, κλείνοντας την ενδιαφέρουσα ομιλία του.

"Destination Piraeus-Προορισμός Πειραιάς"

Μια πρωτοποριακή τουριστική καμπάνια του Δήμου Πειραιά

Η πρωτοποριακή καμπάνια με τίτλο "Destination Piraeus-Προορισμός Πειραιάς", αποτελεί την αφητηρία για την προβολή του Πειραιά ως ταξιδιωτικού προορισμού. Με αυτόν τον τρόπο ξεκινά να υλοποιείται – όπως υποστηρίζει η νέα Δημοτική Αρχή - η προεκλογική δέσμευση για την τουριστική ανάδειξη της πόλης που είναι βέβαιο ότι θα συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη της και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Είναι η πρώτη φορά που ένας Δήμος στην Ελλάδα σχεδιάζει την τουριστική του προβολή, αξιοποιώντας όλα τα έντυπα και τα ψηφιακά μέσα συνδυαστικά. Χαρακτηριστικό της καμπάνιας είναι η σύγχρονη αισθητική, η ενιαία «ταυτότητα» που συμβάλει στο να γίνει ο Πειραιάς αναγνωρίσιμος ως προορισμός.

Αξιοποιούνται συνολικά τα ψηφιακά μέσα – web site, social media, εφαρμογές ειδικά φτιαγμένες για έξυπνα κινητά τηλέφωνα και ταμπλέτες (off line native applications).

Έτσι, ο επισκέπτης θα μπορεί να διαλέγει το μέσο εκείνο το οποίο είναι πιο κατάλληλο για τον ίδιο, ώστε να γνωρίσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τον Πειραιά όταν ήδη βρίσκεται εκεί ή να ενημερωθεί πριν ξεκινήσει το ταξίδι του.

Στους έντυπους οδηγούς και στις εφαρμογές προβάλονται, εκτός από το λιμάνι, η φυσική ομορφιά του παραλιακού μετώπου, τα αξιοθέατα, τα μουσεία, η μακρόχρονη ιστορία, οι ναοί, η πολιτιστική κληρονομιά και η αρχιτεκτονική του αρχοντικού Πειραιά. Προτείνονται διαδρομές και περιοχές που ενδείκνυνται για αγορές, φαγητό, διασκέδαση.

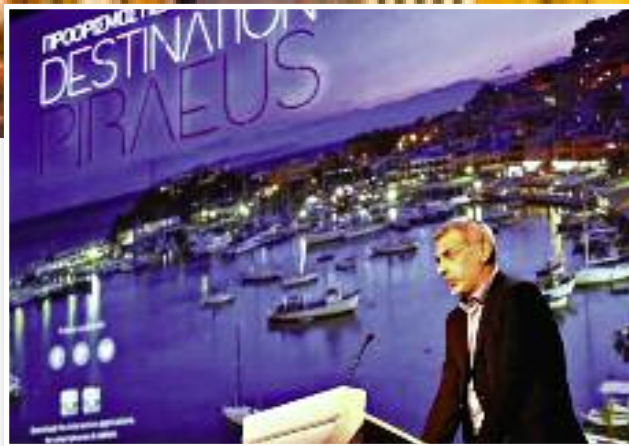
Η καμπάνια αυτή, στο σύνολό της, είναι δωρεά της ΠΑΕ Ολυμπιακός προς το Δήμο Πειραιά, ο οποίος συμμετείχε στο σχεδιασμό και έχει την πλήρη ευθύνη για τη διαχείρισή της. Μέσω αυτής, έχει τη δυνατότητα να προσεγγίσει ευρύ και ποικίλο κοινό διαφόρων εθνικοτήτων και ηλικιών, να ανανεώνει διαρκώς τις πληροφορίες και να ενημερώνει για τα δρώμενα στην πόλη.

ΤΙ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ Η ΚΑΜΠΑΝΙΑ DESTINATION PIRAEUS

Πολυσέλιδο ταξιδιωτικό οδηγό σε διάφορες γλώσσες. Ο πολυτελής ταξιδιωτικός οδηγός Destination Piraeus, περιλαμβάνει σε περισσότερες από 150 σελίδες, δεκάδες πρωτότυπες και εντυπωσιακές φωτογραφίες και κείμενα από καταξιωμένους δημοσιογράφους του ταξιδιωτικού ρεπορτάζ.

Είναι χωρισμένος σε ενότητες –Ιστορία, Αρχιτεκτονική, Αξιοθέατα, Πολιτισμός, Διαδρομές, Διασκέδαση & Αγορές, Χάρτης- ώστε να είναι εύχρηστος. Στις πρώτες σελίδες του εντύπου υπάρχει η ενότητα "Με μια ματιά" και ενδιαφέρουσες διαδρομές ειδικά για τους επισκέπτες που φθάνουν στον Πειραιά με κρουαζιερόπλοια. Ο πρώτος ταξιδιωτικός οδηγός είναι δίγλωσσος (ελληνικά-αγγλικά), ενώ θα ακολουθήσουν και άλλες γλώσσες.

Εφαρμογές για smartphones-iPhone και Android- σε διάφορες γλώσσες. Πρόκειται για τεχνολογικά εξελιγμένες εφαρμογές φτιαγμένες ειδικά για κινητά τηλέφωνα με πλούσιο υλικό, με δυνατότητα γεωεντοπισμού και Augmented Reality (εντοπισμός αξιοθέατων

μέσω της κάμερας του κινητού, μέσα από την εφαρμογή).

Οι εφαρμογές είναι off line ώστε να μην είναι αναγκαία η χρήση wi fi για να τις χρησιμοποιήσει ο επισκέπτης. Θα γίνονται τακτικά updates ώστε να παραμένουν επίκαιρες και να περιλαμβάνουν τις εκδηλώσεις που οργανώνονται στην πόλη και ενδιαφέρουν τους επισκέπτες. Όλες θα διατίθενται δωρεάν.

Εφαρμογές για iPad, σε διάφορες γλώσσες. Δεν είναι web app, είναι offline εφαρμογές φτιαγμένες ειδικά για το iPad, πρωτότυπες και πλήρως διαδραστικές. Έχουν εντυπωσιακό layout και πολλούς αυτοματισμούς. Θα γίνονται τακτικά updates ώστε να παραμένουν πάντα επίκαιρες. Σε επόμενη φάση θα δημιουργηθούν και εφαρμογές για άλλα tablets. Το web site www.destinationpiraeus.com και www.destinationpiraeus.gr Έχει και αυτό δυνατότητα επιλογής διαφορετικών γλωσσών. Ακολουθεί την αισθητική των υπόλοιπων μέσων προβολής, είναι μοντέρνο και εύκολο στην πλοήγηση. Θα συνδεθεί με link με το site του Δήμου Πειραιά και αντίστοιχα θα παραπέμπει σε αυτό. Μια σειρά από διαφορετικά εργαλεία social media (facebook, twitter, tumblr, Flickr, Google+ κλπ) θα χρησιμοποιηθούν για τη μεγιστοποίηση της ψηφιακής προβολής του Πειραιά σε όλα τα κοινά.

Στην παρουσίαση της καμπάνιας ο Δήμαρχος Πειραιά κ. Γιάννης Μώραλης υπογράμμισε: «Η πρωτοποριακή καμπάνια με τίτλο «Destination Piraeus-Πειραιάς Προορισμός» είναι μια καμπάνια με ενιαία, υψηλής ποιότητας αισθητική άποψη που δημιουργεί μια μοντέρνα και άρτια «ταυτότητα» του Πειραιά. Είναι μια δυναμική καμπάνια που θα εξελίσσεται και θα ανανεώνεται διαρκώς και η οποία θα προσφέρεται δωρεάν σε όλους...» «...Στον συνολικό σχεδιασμό περιλαμβάνεται ενημέρωση των επισκεπτών μέσω info points στην πόλη του Πειραιά, στα μουσεία, στην Πανακοθήκη, στο Καραϊσκάκη, στο ΣΕΦ, στο σταθμό του ΗΣΑΠ κ.α.

Θα διανέμεται επίσης προωθητικό υλικό (flyers, φυλλάδια) για τα έντυπα, το web site, τις εφαρμογές. Η καμπάνια θα υλοποιηθεί στα σημεία εισόδου της πόλης τόσο από στεριά όσο και από θάλασσα, μέσα στα κρουαζιερόπλοια, τα πλοία της γραμμής και τα αεροπλάνα».

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Μπορείτε να κατεβάσετε φωτογραφικό υλικό υψηλής ανάλυσης από το site www.destinationpiraeus.com μέσα από την ενότητα PRESS.

Αρχαιολογικό «Πανόραμα» από την

Στο φως η αρχαία πόλη Αλικύρνα

Σύμφωνα με ανακοίνωση του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού κατά την κατασκευή του αυτοκινητόδρομου «Ιόνια Οδός» στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, κοντά στην πόλη του Μεσολογγίου, ήρθε στο φως εκτεταμένο τμήμα της υστεροκλασικής-ελληνιστικής πόλης της Αλικύρνας, από τη ΛΣΤ΄

Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Ο άξονας της Ιόνιας Οδού διέρχεται από τον πυρήνα της αρχαίας πόλης σε μήκος περίπου 400 μ. και η ανασκαφή εκτείνεται σε συνολική έκταση 20 στρεμμάτων. Η έρευνά της ξεκίνησε το 2011 και βαίνει προς ολοκλήρωση, έχοντας φέρει στο φως τμήμα του εμπορικού της κέντρου και του οικιστικού της ιστού.

Η πόλη φαίνεται πως ήταν εξαρχική οργανωμένη σύμφωνα με πολεοδομικό σχέδιο, καθώς έχουν έρθει στο φως τέσσερις δρόμοι πλάτους 4,5 μ. που με κατεύθυνση Β/Ν τη διασχίζουν ανά 32 μ. Μια πλατύτερη οδός, πλάτους 5,20 μ. φαίνεται πως ήταν η κεντρική οδός που διέσχισε την πόλη με κατεύθυνση από Α/Δ. Οι δρόμοι ορίζονται από αναλημματικούς τοίχους πάχους 0,60-0,80 μ., κατασκευασμένους από αργόλιθους από ντόπιο αμμολιθικό πέτρωμα. Μέχρι στιγμής έχουν εντοπιστεί τμήματα από 10 συγκροτήματα, στα περισσότερα από τα οποία αναγνωρίζονται χώροι εμπορικών και εργαστηριακών δραστηριοτήτων (αποθήκες, εργαστήρια, καταστήματα). Το δυτικό όριο της πόλης φαίνεται πως ήταν το φυσικό ανάλημμα που οριοθετεί τη σημερινή κοίτη του υδατορέματος του Αγ. Συμεών, στην όχθη του οποίου ερευνήθηκε αποθήκη, πιθανόν ιερού ή θέση του οποίου δεν έχει εντοπιστεί, που απέδωσε μεγάλες ποσότητες ειδωλίων και κεραμικής. Τέλος, στη νοτιότερη κορυφή του λόφου όπου βρίσκεται η ελληνιστική ακρόπολη, εντοπίστηκε εγκατάσταση πρωτογεωμετρικών χρόνων.

Αποκατάσταση του μεγάλου θεάτρου της Νικόπολης

Σε εξέλιξη βρίσκονται οι εργασίες πεδίου του έργου «Προστασία, συντήρηση και αποκατάσταση μεγάλου θεάτρου Νικόπολης (Α' φάση)» που υλοποιούνται από την ΔΙΠΚΑ-Επιστημονική Επιτροπή Νικόπολης, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος συγχρηματοδότησης ΕΣΠΑ 2007-2013. Οι εργασίες αποσκοπούν, πρωτίτως, στη διασφάλιση του μνημείου και κινούνται σε τρεις άξονες που αφορούν τη λήψη

μέτρων αντιστήριξης, τη λήψη στερεωτικών μέτρων (Στερεώσεις-Αποκαταστάσεις - Συντηρήσεις) καθώς και την πραγματοποίηση των απαραίτητων εργασιών για την κατανόηση του μνημείου (αποχωματώσεις, διερευνητικές τομές, καθαρισμοί) και τη μερική, στην παρούσα φάση, απόδοσή του στο κοινό (κατασκευή συγκεκριμένων σημείων θέασης, περίφραξης, διαδρομών κ.λπ.). Πραγματοποιούνται στερεωτικές εργασίες (συμπληρώσεις - ανακτήσεις και επιφανειακή προστασία) στον εξωτερικό τοίχο της περιμετρικής στοάς, ενώ ταυτόχρονα συντηρούνται και τα σπαράγματα των επιτοιχίων κονιαμάτων στο εσωτερικό μέτωπο.

Τέλος, αποχωματώσεις, καθαρισμοί, και επιβεβαιωμένες δοκιμαστικές τομές παρέχουν πολύτιμα στοιχεία για την ορχήστρα, τη μορφή του κάτω κοίλου - καθώς αποκαλύφθηκε το υπόστρωμα των εδωλίων - τις απολήξεις των αναλημμάτων, το δυτικό aditus maximus καθώς και την κεντρική βόρεια είσοδο του μνημείου (vomitorium).

Το θέατρο της Νικόπολης βρίσκεται στο «Προάστειο», έναν ιερό χώρο-τέμενος στο βόρειο τμήμα της Νικόπολης εκτός των τειχών της ρωμαϊκής περιόδου. Έχει νοτιοδυτικό προσανατολισμό με πα-

νοραμική θέα προς τη Νικόπολη, τον Αμβρακικό Κόλπο και το Ιόνιο Πέλαγος. Η ανέγερσή του, στις αρχές του 1ου αιώνα μ.Χ., εντάσσεται στο οικοδομικό πρόγραμμα του Οκταβιανού και συνδέεται με την αναβίωση των Ακτίων, στους οποίους συμπεριλήφθηκαν και μουσικοί αγώνες, ενώ σημαντικές εργασίες επισκευής και ανακατασκευής πραγματοποιήθηκαν κατά τους επόμενους.

Σημαντικά ευρήματα στο λιμάνι του Λεχαιού

Το Πρόγραμμα Λιμένος Λεχαιού (Lechaion Harbour Project) αποτελεί μια συνεργασία της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων, του SA-XO-Institute του Πανεπιστημίου της Κοπεγχάγης και του Ινστιτούτου της Δανίας στην Αθήνα με σκοπό τη μελέτη και ανάδειξη του αρχαίου λιμένα της Κορίνθου στο Λέχαιο. Το λιμάνι του Λεχαιού διαδραμάτισε κομβικό ρόλο στη μακρά ιστορική εξέλιξη της πόλης της Κορίνθου. Ευρισκόμενο σε απόσταση περί-

που 3 χιλμ. από την αρχαία πόλη αλλή και στραμμένο προς τη Δύση, αποτέλεσε αναμφισβήτητο το σημαντικότερο όχημα ανάπτυξης κατά τις διαφορετικές περιόδους ακμής της Κορίνθου.

Στην ανατολική πλευρά του αρχαίου λιμένα εντοπίστηκαν τα κατάλοιπα του διαύλου εισόδου στο λιμάνι. Οι πηλειακοί βραχίονες της εισόδου αποτυπώθηκαν σε μήκος 43,2 μ. και έχουν μέγιστο σωζόμενο πλάτος 11,7 μ. Το μέγιστο άνοιγμα του διαύλου έχει πλάτος 8,9 μ. και πιθανώς δεικνύει το μέγιστο πλάτος των πλοίων που θα μπορούσαν να εισέλθουν στο λιμάνι. Δυτικότερα του διαύλου αποτυπώθηκαν τα κατάλοιπα δύο προβλητών. Η Μεσαία Προβλήτα έχει μήκος 35,3 μ. και ορατό μέγιστο πλάτος 16,1 μ. και σώζεται σε ύψος τριών δόμων, ενώ η Δυτική Προβλήτα αποτυπώθηκε σε μήκος 66,5 μ. και έχει ορατό μέγιστο πλάτος 14,7 μ. Οι δόμοι των δύο προβλητών φέρουν ίχνη από ορθογώνιους και σχηματός-Τ τώρους που έφεραν ξύλινους γόμφους ώστε να διασφαλίζουν κάθετη σύνδεση με την ανώτερη στρώση δόμων.

Στην είσοδο του διαύλου εντοπίστηκαν τα κατάλοιπα οκτώ ξυλοτύπων θεμελίωσης με γέμισμα από ήλους μικρού και μεσαίου μεγέθους αναμεμιγμένους με υδραυλικό κονίαμα. Οι δύο καλύτερα σωζόμενοι ξυλοτύποι έχουν διαστάσεις 9,7 και 4,7 μ. και 10,9 και 5,9 μ. αντίστοιχα. Δυτικά του διαύλου εντοπίστηκαν τα κατάλοιπα τεσσάρων ακόμα ξυλοτύπων θεμελίωσης αντιστοιχούν μεγέθους που πιθανώς αποτελούσαν τη θεμελίωση μιας επιπλέον προβλήτας. Η μοναδικότητα αυτών των ευρημάτων εντός του ελλαδικού χώρου καθιστά επιτακτική τη συνέχιση των ερευνών στην περιοχή με σκοπό τη χρονολόγηση των ξυλοτύπων και την κατανόηση της κατασκευαστικής τους λειτουργίας.

Δρομοποιείται η αποκατάσταση του Αρχαίου Θεάτρου Δελφών

Υπεγράφη στις 20 Οκτωβρίου 2014 η προγραμματική σύμβαση πολιτισμικής ανάπτυξης, ύψους 1.700.000 ευρώ, μεταξύ του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας για το έργο «Αποκατάσταση Αρχαίου Θεάτρου Δελφών». Σκοπός της σύμβασης είναι η εκτέλεση του έργου σύμφωνα με τις συγκεκριμένες από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο μελητές. Το έργο περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

«Αποκατάσταση αρχαίου θεάτρου Δελφών» (υπο-

έργο 1): Θα υλοποιηθεί από την Ι' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων απολογιστικά και με αυτεπιστασία. Στο πλαίσιο του έργου θα γίνουν: εργασίες πεδίου, μετακίνηση, μελέτη και αποτύπωση των διάσπαρτων αρχιτεκτονικών μελών από τα αναλημματα, το κοίλο και τη σκηνή καθώς και ταύτιση και ένταξή τους στη σχεδιαστική αποκατάσταση του κοίλου. Θα εκπονηθούν εξειδικευμένες επιμέρους μελέτες στο πλαίσιο επικαιροποίησης και συμπλήρωσης του φακέλου του έργου. Θα ακολουθήσουν η προμήθεια νέων λίθων, η αποκατάσταση αναλημμάτων, του κοίλου και των ορθοστατών της ορχήστρας, αλλή και εργασίες αποστράγγισης στο θέατρο και το βόρειο πρηνές του κοίλου.

Το υποέργο 2 «Ανάθεση παροχής υπηρεσίας για την επίβλεψη του έργου αποκατάστασης αρχαίου θεάτρου Δελφών» θα υλοποιηθεί από τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων της Γενικής Διεύθυνσης Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών Έργων.

Για το σχεδιασμό και την εκτέλεση των προβλεπόμενων ήπιων επεμβάσεων, που θα συμβάλουν στην ανάδειξη του θεάτρου και γενικότερα του αρχαιολογικού χώρου, απαιτείται η συγκρότηση διεπιστημονικής ομάδας, η οποία θα εκπονήσει μια σειρά μελετών και εργασιών σύμφωνα με τη διεθνή δεοντολογία των επεμβάσεων, τη συμβατότητα και την αναστρεψιμότητα. Η διάρκεια του έργου είναι 30 μήνες.

Προϊστορική εγκατάσταση σε υψόμετρο 4.500 μέτρων στις Περουβιανές Άνδεις

Επιστήμονες εντόπισαν στις νότιες Περουβιανές Άνδεις ίχνη προϊστορικής εγκατάστασης, που κατοικείτο πριν από 12.000 έως 12.800 χρόνια από ανθρώπους της εποχής των πάγων, στο τέλος της Πλειστοκαίνου εποχής, σε υψόμετρο 4.500 μέτρων από το επίπεδο της θάλασσας. Πρόκειται για τον υψηλότερο οικισμό που έχει βρεθεί ποτέ στον κόσμο από εκείνη την παγωμένη εποχή και δείχνει ότι ορισμένοι τολμηροί πρόγονοί μας ήταν ικανοί για τέτοια εγχειρίσματα σχεδόν 1.000 χρόνια νωρίτερα από ό,τι πίστευαν ως τώρα οι επιστήμονες.

Οι ιδιαίτερα δύσκολες καιρικές συνθήκες, οι θερμοκρασίες που κατά μέσο όρο φθάνουν τους τρεις βαθμούς Κελσίου, το αραιό οξυγόνο στην ατμόσφαιρα, η έντονη ηλιακή ακτινοβολία και η δυσκολία εύρεσης τροφής δεν εμπόδισαν κάποιες ομάδες προϊστορικών ανθρώπων να φτάσουν τόσο ψηλά και να εγκατασταθούν εκεί, αν και παραμένει άγνωστο αν έμεναν εκεί καθόλη τη διάρκεια του έτους ή εποχικά.

Σε τρία ξεχωριστά σημεία εγκατάστασης, στην περιοχή Πουκούντσο, οι ερευνητές βρήκαν ένα καταφύγιο κάτω από βράχους, λίθινα εργαλεία, οστά ζώων, απομεινάρια τροφής και πρωτόγονα τεχνουργήματα.

Γερμανοί και Αμερικανοί επιστήμονες εκτιμούν ότι οι τολμηροί παλαιολιθικοί άνθρωποι των Άνδεων, που λέγονται και Παλαιο-Ινδιάνοι, δεν θα ξεπερνούσαν τις λίγες δεκάδες, καθώς οι ομάδες των κυνηγών-συλλεκτών παραδοσιακά ήταν μικρές σε αριθμό μελών. Παρά τις δυσκολίες πάντως, υπήρχε τρόπος να τα βγάλουν πέρα, καθώς οι βράχοι παρείχαν καταφύγιο επαρκές για λίγες οικογένειες, τριγύρω μπορούσαν να κυνηγήσουν διάφορα ορεσίβια ζώα, νερό υπήρχε από ρυάκια, καθώς και άφθονη πρώτη ύλη, όπως οψιδιανός, ανδαίτης και ίασηης, για τα λίθινα εργαλεία τους, με τα οποία έκοβαν και έβγαναν το δέρμα των ζώων, τεμάχιζαν το κρέας τους κ.α.

Νέα ευρήματα στο αρχαίο θέατρο της Νέας Πάφου

Την ολοκλήρωση της δεκατής έκτης ανασκαφικής περιόδου στον αρχαιολογικό χώρο του ελληνιστικού-ρωμαϊκού θεάτρου της Νέας Πάφου, το οποίο αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ,

ανακοίνωσε το Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου. Η Αυστραλιανή ομάδα ανασκάπτει τη θέση αυτή από το 1995. Αποτέλεσμα των πολυχρονών ερευνών στο χώρο, είναι η αποκάλυψη

αρχιτεκτονικών καταλοίπων λαξευμένων στο φυσικό βράχο στη νότια πλαγιά του λόφου Φόμπρικα, στο βορειο-ανατολικό τμήμα της αρχαίας, οχυρωμένης πόλης της Νέας Πάφου.

Ο χώρος του θεάτρου λειτουργούσε ως πεδίο παραστάσεων και διασκέδασης για πάνω από έξι αιώνες, μεταξύ του 300 π.Χ. και του ύστερου 4ου αι. μ.Χ. Το 365 μ.Χ. το θέατρο καταστράφηκε από σεισμό ενώ στη συνέχεια το οικοδομικό του υλικό υπέστη μεγάλες ζημιές από λιθορραχία. Η ανασκαφική ομάδα έχει κατά τα τελευταία έτη επικεντρωθεί στη διερεύνηση του αστικού ιστού της περιοχής γύρω από το θέατρο. Η ομάδα έχει επίσης αποκαλύψει ένα ρωμαϊκό νυμφαίο και έναν λιθόστρωτο ρωμαϊκό δρόμο στα νότια του θεάτρου.

Κατά τις φετινές έρευνες διανοίχθηκαν δύο τομές. Η μια τομή διανοίχθηκε πίσω από την περιοχή των εδωλίων του θεάτρου. Σε αυτήν αποκαλύφθηκε το νότιο άκρο ενός κτιρίου συνοδικού μήκους 20 μέτρων (με τοίχους ενός μέτρου πλάτους), που χρονολογείται στο 150-160 αι. μ.Χ. Η χρήση του κτιρίου δεν είναι ακόμη ξεκάθαρη παρόλο που το υλικό που ανασκάφηκε στο χώρο αυτό προσφέρει πολλές πληροφορίες για τις διάφορες δραστηριότητες που λάμβαναν χώρα στη γενικότερη περιοχή μετά τη μεσαιωνική περίοδο.

Η δεύτερη τομή διανοίχθηκε στο νότια του ρωμαϊκού δρόμου. Σε αυτήν ανασκάφηκαν τμήματα δωματίων κατά μήκος του κτιρίου που βρίσκεται απέναντι από το δρόμο. Τα μέχρι στιγμής ανασκαφικά δεδομένα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για σειρά καταστημάτων, ενώ οι ενδείξεις από την κεραμική που βρέθηκε υποδηλώνουν ότι τα μπάζα που ανασκάφηκαν σχετίζονται με το σεισμό του 4ου αι. μ.Χ.

Φαραωνικός ναός βρέθηκε στο Κάιρο

Ιδιώτες που έκαναν παράνομη ανασκαφή κάτω από ένα σπίτι στα νότια του Κάιρου έφεραν στο φως έναν φαραωνικό ναό ηλικίας 3.400 ετών, βυθισμένο κάτω από υπόγεια ύδατα.

Η αστυνομία αρχαιοτήτων έλαβε πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες επτά πρόσωπα έκαναν ανασκαφή κάτω από το σπίτι του ενός στην περιοχή Μπαντρασί, περίπου 40 χιλιόμετρα νοτίως της πρωτεύουσας. Από την ανασκαφή αυτή αποκαλύφθηκε ένας ναός, βυθισμένος κάτω από νερά βάθους εννέα μέτρων.

Οι δράστες χρησιμοποιούσαν μάλιστα εξοπλισμό καταδύσεων για να μπορέσουν να φτάσουν στον ναό.

Το μνημείο ανάγεται στην εποχή του φαραώ Τούθμωσι Γ' (1479-1425 π.Χ.). Στο χώρο βρέθηκαν επτά ανάγλυφα και δύο στήλες με ιερογλυφικά, ένα άγαλμα από ροζ γρανίτη, ύψους δύο μισά μέτρων, καθώς και βάσεις από κίονες, επίσης από ροζ γρανίτη. Το υπουργείο τόνισε ότι θα συνεχίσει την ανασκαφή.

Αμφορείς και κτερίσματα της Μυκναϊκής περιόδου βρέθηκαν στην Αλικαρνασσό

Νέα ευρήματα από τη Μυκναϊκή εποχή είδαν το φως κατά τη διάρκεια ανασκαφών που διεξάγονται στην Αλικαρνασσό, στη νοτιοδυτική Τουρκία. Κατά τους ειδικούς, τα νέα ευρήματα θα ρίξουν περισσότερο φως στην ιστορία της περιοχής, όπου στην αρχαιότητα βρισκόταν το περίφημο Μαυσωλείο, ο τάφος του σατράπη Μαύσωλου, ένα από τα 7 θαύματα του τότε κόσμου.

Στην περιοχή εξάλλου υπάρχει και το Κάστρο των Ιωαννίνων ιπποτών του 15ου αιώνα, όπου από το 2012 λειτουργεί το Μουσείο Εναλίων Αρχαιοτήτων.

Τα ευρήματα είναι 49 και μαζί με τα υπόλοιπα μυκναϊκά αντικείμενα του μουσείου ο αριθμός τους φτάνει στα 248. και χρονολογούνται πριν από 3.500 χρόνια και είναι πολύ σημαντικά. Οι αμφορείς και τα κτερίσματα που βρέθηκαν στις ανασκαφές αποδεικνύουν ότι η περιοχή της νεκρόπολης ανήκει στην πρώιμη εποχή του Χαλκού και ότι η εγκατάσταση είναι από τις αρχαιότερες στην περιοχή της δυτικής Ανατολίας. Το σκελετικό υλικό που βρέθηκε θα μελετηθεί από ανθρωπολόγους και τα ευρήματα θα εκτεθούν.

Τα κλασικά μνημεία ως θέμα των ελληνικών χαρτονομισμάτων και η συμβολή του ζωγράφου Μιχαήλ Αξελού

Μια σειρά-ορόσημο του Ελληνικού χαρτονομίσματος

Του Μιχάλη Βλάχου Δικηγόρου Ε.Τ.

Ελεύθερες συνθέσεις με θέματα εμπνευσμένα από την κλασική αρχαιότητα ήσαν προσφιλείς στη διακόσμηση ευρωπαϊκών χαρτονομισμάτων κατά τον 19ον αιώνα, συντελούσης και της κυριαρχίας του νεοκλασικισμού στην τέχνη. Ο Ερμής, η Αθηνά, τοπία με αρχαιότητες κ.λπ., εμφανίζονται αρκετά συχνά. Εξαίρεση δεν απετέλεσαν τα ελληνικά χαρτονομίσματα της εποχής. Εκτός όμως από τις παραπάνω φανταστικές παραστάσεις, άρχισαν προς το τέλος του αιώνα να εμφανίζονται αυτούσια αρχαία μνημεία. Η ανακάλυψη στο Ηραίο της Ολυμπίας του Ερμή του Πραξιτέλους ξεσήκωσε κύμα ενθουσιασμού στην Ευρώπη αφού η καλλιτεχνική του τελειότητα ταίριαζε τόσο με την αισθητική της εποχής. Είναι φυσικό λοιπόν το πρώτο έργο που παρουσιάστηκε σε ελληνικό χαρτονομίσμα να είναι ο Ερμής του Πραξιτέλους. Την κεφαλή του βλέπουμε στην δραχμή Α' εκδόσεως του 1885 κατ' ενώπιον σε ελεύθερο πορτραίτο με ζωγραφική απόδοση των οφθαλμών Στο δίδραχμο Β' εκδόσεως του 1885 εικονίζεται πάλι η κεφαλή προφίλ από την αριστερή πλευρά, ενώ στο 25δραχμο του 1900 παριστάνεται από τα δεξιά. Από την ίδια πλευρά, από του στήθους και πάνω, τον βρίσκουμε στο 10δραχμο του 1912-14 αλλή σαν απεικόνιση του αγάλματος πλέον, χωρίς συμπληρώσεις ή αλλαγές.

Άλλο γλυπτό που εμφανίζεται την ίδια εποχή είναι το κεφάλι της Αθηνάς του Βαρβακείου στη δραχμή του 1885, Β' εκδόσεως. Στην πίσω πλευρά του 100δραχμου Θ' εκδόσεως 1.916, παριστάνεται η Ειρήνη με τον Πλούτο, έργο του Κηφισσοδότη. Επίσης, στην πίσω πλευρά του 100δραχμου δεκάτης εκδόσεως 1918 εικονίζεται η δυτική-βορειοδυτική άποψη του Παρθενώνος προ της αναστηλώσεως του Μπαλάνου.

Η σειρά του 1921-1922 αποτελεί ορόσημο στην ιστορία του Ελληνικού χαρτονομίσματος. Αποτελείται από τέσσερις αξίες, πενήντόδραχμο Γ' εκδόσεως, εκατοντάδραχμο ΙΑ' εκδόσεως, πεντακοσιόδραχμο Η'

εκδόσεως και χιλιάδραχμο Β' εκδόσεως και είναι εμπνευσμένη ολόκληρη από κλασικά θέματα και παραστάσεις ελληνικών μνημείων. Θέμα του πενήντόδραχμου είναι ο Μέγας Αλέξανδρος. Εμπρός, εν μέσω δύο ιωνικών κίονων, παριστάνεται ο Αλέξανδρος έφιππος στη μάχη της Ισσού όπως αποδίδεται στη γνωστή ως σαρκοφάγο του Αλεξάνδρου του Μουσείου της Κωνσταντινουπόλεως. Στην πίσω πλευρά έχουμε, στο μέσον εντός μεταλλείου, προτομή του Αλεξάνδρου προφίλ εν είδει αναγλύφου από αρχαίο νόμισμα. Ως πρότυπο χρησιμοποιήθηκε μάλλον κάποιο από τα μακεδονικά χάλκινα του 3ου μ. Χ. αιώνα. Θέμα του εκατοντάδραχμου είναι η Ακρόπολις των Αθηνών. Εμπρός, ανάμεσα σε δύο δωρικούς κίονες που στηρίζουν επιστήλιο φέρον διάζωμα με τρίγλυφα και μετόπες, αποδίδεται το σύμπλεγμα Αφροδίτης και Διώνης από το ανατολικό αέτωμα του Παρθενώνος, με συμπληρωμένες τις ελλείπουσες κεφαλές, ενώ στο βάθος αχνοφαίνεται η ανατολική πλευρά της Ακροπόλεως. Στην πίσω πλευρά ανάμεσα σε δωρική κιονοστοιχία έχουμε στο κέντρο τη δυτική άποψη της Ακροπόλεως όπου διακρίνονται όλα τα μνημεία του ιερού βράχου, Προπύλαια, ναός Απτέρου Νίκης, Παρθενών, Ερεχθείο.

Οι δύο μεγαλύτερες αξίες έχουν κι αυτές κλασικά θέματα, αλλή στην εμπρός πλευρά εμφανίζουν αλληγορικές παραστάσεις. Το πεντακοσιόδραχμο ανάμεσα σε δυο κορινθιακούς κίονες και επιστύλιο στη μέση φέρει την Ειρήνη καθιστή ανάμεσα στα αγαθά που προσφέρει. Στην πίσω πλευρά έχουμε πάλι αττικό θέμα. Ανάμεσα σε δωρική κιονοστοιχία υπάρχει στο κέντρο ο Ναός του Ποσειδώνος στο Σούνιο, ενώ δεξιά βλέπουμε το άγαλμα του Ποσειδώνος της Μήλου και αριστερά της Αθηνάς του Βαρβακείου, και τα δύο από το αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών.

Στην εμπρός όψη του χιλιάδικου κυριαρχεί η θεά Δήμητρα στηριζόμενη σε άροτρο εν μέσω των καρπών της γης. Η θεά αποδίδεται αρχαιοπρεπής και θυμίζει τη Δήμητρα της Κνίδου του Βρετανικού Μουσείου. Πάνω από την κεντρική παράσταση και μέσα σε δαφνοστέφανο ει-κονίζεται τετράδραχμο του Πτολεμαίου Α', με τον Αλέξανδρο φέροντα δορά ελέφαντα. Στην πίσω πλευρά υ-πό ιωνική κιονοστοιχία βήλομε το ναό του Επικούρειου Απόλλωνος στις Βάσες της Φιγαλείας και εκατέρωθεν κάτω από κυκλικά τόξα και μέσα σε κόγχες, γλυπτούς κρατήρες επί βάθρων με ανάγλυφα θυρών. Κάτω από το Ναό του Απόλλωνος διακρίνεται αργυρός στατήρας των Αρκάδων που παριστάνει στην εμπρόσθια πλευρά κεφα-λή Διός και στην οπίσθια γυμνό Πάνα καθισμένο σε βρό-χο να κρατεί στο χέρι λαγοβόλο. Διακρίνουμε σε μονό-γραμμη Αρκάδων ενώ στη βάση υπάρχει η επιγραφή ΟΛΥ. Εικάζεται πως το νόμισμα αυτό κόπηκε μετά το 364 π.Χ., όταν οι Αρκάδες, στη διάρκεια της 104ης Ολυμπιά-δας, κατέλαβαν την Ολυμπία.

Η σειρά έχει μίαν ενότητα που πρώτη φορά συναντά-ται στα Ελληνικά χαρτονομίσματα, όπως επίσης κάθε χαρτονόμισμα έχει ενιαίο θέμα. Ο έφιππος μαχόμενος Αλέξανδρος του πενηντάδραχμου συνδέεται με την εξόρμηση των Ελλήνων στη Μικρασία το 1921. Στο κα-τοστάρικο παριστάνεται η Αθήνα σαν κέντρο και έμπνευση του Ελληνισμού, ενώ στις δύο μεγαλύτερες αξίες έχουμε παραστάσεις των αγαθών της Ειρήνης και της γεωργικής παραγωγής συνοδευόμενες από μνημεί-α του ένδοξου παρελθόντος.

Η σημασία όμως της σειράς αυτής δεν εξαντλείται μό-νο στη θεματική της ενότητα, στον κλασικό σχεδιασμό και στην αισθητική της ποιότητα. Είναι η πρώτη σειρά ελ-ληνικών χαρτονομισμάτων που αν και τυπώθηκε στο εξωτερικό (οι αξίες των 50, 500 και 1000 δραχμών από την American Banknote Company, των 100 δρχ. από την αγγλική Bradbury, Wilkinson & Co.) σχεδιάστηκε από Έλ-ληνα καλλιτέχνη. Πρόκειται για τον Μιχαήλ Αξεήδ (1877-1965), τον πρώτο Έλληνα ζωγράφο που ασχολήθηκε με το σχεδιασμό του χαρτονομίσματος. Από το 1918 συ-νεργάστηκε με την Εθνική Τράπεζα, που τότε είχε το εκ-δοτικό προνόμιο και εν συνεχεία με την Τράπεζα της Ελ-λάδος. Από την εργασία του αυτή το ελληνικό χαρτονό-μισμα απέκτησε μίαν ουσιαστική ελληνικότητα και μίαν υψηλή αισθητική ποιότητα. Δημιούργησε παράδοση και η επίδρασή του στους μεταγενέστερους καλλιτέχνες του Ι.Ε.Τ.Α. παραμένει τόσο ισχυρή, που μέχρι σήμερα κρατάει σε ανώτατο επίπεδο την αισθητική του ελληνι-κού χαρτονομίσματος.

Εμπνεύστηκε από την κλασική τέχνη του 5ου και 4ου αιώνα, όπως το σχέδιο του Αλέξανδρου εφίππου, για το πενηντάδραχμο Γ' εκδόσεως και από την αρχαϊκή εποχή,

όπως το προσχέδιο χαρτονομίσματος με τέσσερις αρχαϊκές κόρες του Μουσείου της Ακροπόλεως, από τη μυκηναϊκή (500άρικο 1932 Τραπέζης Ελλάδος), από τη Βυζαντινή (500δραχμο 11ης εκδόσε-ως Εθνικής Τραπέζης) και από τη λαϊκή μας παράδοση και από τον παραγωγικό μόχθο του λαού μας.

Στην Αθήνα είχε δασκάλους τους τελευταίους εκπροσώπους της Σχολής του Μονάχου από τους οποίους απεκόμισε τη στερεή τεχνική γνώση που τον διέκρινε, Εν συνεχεία με τις σπουδές του στο Παρίσι απέκτησε την ελευθερία εκφράσεως και την αγάπη του προς τον πειρατισμό και την αναζήτηση. Αυτό όμως που τον διέ-κρινε πάντοτε ήταν η σχεδιαστική ακρίβεια κι αυτή συνετέλεσε στην τελειότητα των νομισματικών του σχεδιασμάτων που μπο-ρούμε να πούμε ότι απετέλεσαν τη βάση και δημιούργησαν την σχολή του ελληνικού χαρτονομίσματος που μέχρι σήμερα συνεχι-ζεται.

Η σειρά του 1921-1922 έχει μια τραγική θα έλεγε κανείς ιστορία που τόσο ταιριάζει με την τραγικότητα του Έλληνα και την τύχη του λαού μας. Τα όμορφα αυτά χαρτονομίσματα σχεδιάστηκαν και εκδόθηκαν για να βοηθήσουν και να στηρίξουν την εθνική εξόρμηση της Ελλάδος προς απελευθέρωση των αλυτρώτων αδελφών μας της Ιωνίας.

Της εκστρατείας αυτής η τύχη είναι γνωστή. Κατέληξε στη συμφορά του 1922 και στην εκρίζωση των Ελλήνων της Μικρός Ασίας που θεωρείται η μεγαλύτερη καταστροφή που υπέστη ο Ελληνισμός στην υπερτριχιλιετή ιστορία του.

Παρόμοια τύχη είχαν και τα εν λόγω χαρτονομίσματα. Αντικατέ-στησαν τα κοπέντα στη μέση χαρτονομίσματα των προηγούμενων εκδόσεων λόγω του αναγκαστικού δανείου της 25-3-1922 προς αντιμετώπιση των δαπανών της εκστρατείας. Κατέληξαν όμως να περικοπούν και αυτά κατά το 1/4 ισχύοντα κατά τα 3/4 με το ανα-γκαστικό δάνειο της 23-1-1926 προς αντιμετώπιση των συνεπειών της Μικρασιατικής Καταστροφής και για την αποκατάσταση 1.500.000 προσφύγων στον τόπο μας. Το αριστερό τμήμα με την προτομή του Γεωργίου Σταύρου παρέμεινε στην κυκλοφορία με τα 3/4 της ονομαστικής αξίας. Το δεξιό 1/4 που φέρει το βασιλικό θυρεό κόπηκε για να ανταλλαγεί με ομόλογα του αναγκαστικού δανείου. Οι επόμενες σειρές χαρτονομισμάτων της Εθνικής Τρα-πέζης που κυκλοφόρησαν δεν φέρουν πλέον θυρεό ή εθνόσημο. Η σειρά του 1921 ήταν η τελευταία.

1. Οι αλληγορικές παραστάσεις στις εμπρός όψεις των 500 και 1.000 δραχμών θυμίζουν έντονα τις προκατασκευασμένες βινιέτες που δέχτηκαν τότε οι μεγάλες εταιρείες του εξωτερικού. Αδιαμφι-σβήτητα έργα του Αξεήδου είναι το 50δραχμο και το 100δραχμο, καθώς και οι πίσω όψεις των υπολοίπων.

Διαπιστώσεις για τον πολιτισμό στα τέλη του 1958

ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΡΑΣΟΝΙΚΟΛΑΚΗ

Αντιπροέδρου Φιλολογικής Στέγης Πειραιά
Προέδρου Ινστιτούτου Πειραικών Μελετών

Από παλιά αποκόμματα εφημερίδων, έχω ξεχωρίσει και αντιγράψει ένα σωρό κείμενα ειδικού περιεχομένου που μου άρεσαν ιδιαίτερα. Τους έδωσα τον γενικό τίτλο: Μικρά κείμενα πειραϊκής ιστορίας και αρχαιολογίας.

Πρώτη δημοσίευση μερικών από αυτά έγινε στο περιοδικό ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΟΡΟΣΗΜΟ, τεύχος 45, Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2013, σελ. 20 - 22.

Εδώ θα παρουσιάσω ένα κείμενο το οποίο προέρχεται από την εφημερίδα ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΩΡΑ, κυκλοφόρησε σε δύο συνέχειες την Δευτέρα 10 και Τρίτη 11 Νοεμβρίου 1958.

«Η προκυμαία Ποσειδώνος και το αγκυροβόλιον των μικρών πλοίων Αργοσαρωνικού (1959)». Η φωτογραφία είναι από την έκδοση: ΟΛΠ. Ο λιμνὴν του Πειραιῶς κατὰ το 1960. Εικόνα εκτός κειμένων μεταξύ των σελίδων 78 - 79.

Προς οριστικήν επίλυσιν ζωτικών θεμάτων.

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΟΛΠ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΞΩΡΑΪΣΜΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ.

Το ενδιαφέρον του Γεν. Διευθυντού κ. Εμμ. Κελαϊδῆ.

Ο σεβασμός προς την ιστορικήν μας παράδοσιν.

Του Γιάννη Χατζημανωλάκη.

Με ιδιαίτερη χαρά έγινε δεκτή από την Πειραιϊκή Κοινή Γνώμη η πληροφορία, ότι ο Γενικός Διευθυντής του ΟΛΠ κ. Εμμ. Κελαϊδῆς εξεδῆλθε την πρόθεσιν να εισηγηθῇ στο Διοικητικό Συμβούλιον του Οργανισμού την λήψιν μέτρων για την προστασία, την διαφύλαξιν και την ανάδειξιν των αρχαιοτήτων και των ἄλλων ιστορικών χώρων της περιοχῆς του λιμένος μας. Καί η αναμφισβήτητα καλή αὕτη πρόθεσις του κ. Κελαϊδῆ ἀποτελεῖ, πράγματι, παρήγορο φαινόμενο γιατί τα τελευταία χρόνια κανείς ἀπὸ ὅλους ἐκείνους, που ευρέθησαν ἐπικεφαλῆς τῶν τοπικῶν μας ὀργανισμῶν, δὲν ἐπέδειξε ἀνάλογο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἄμειψιν καὶ ἀποφασιστικὴ ἀντι-

μετώπισιν τοῦ ζωτικῆς τούτου θέματος, που ἐνέχει ἰδιαιτέραν σημασίαν ὅχι μόνον γιὰ τὴν ἱστορικὴν παράδοσιν, ἀλλὰ καὶ γι' αὐτὴν ἀκόμη τὴν σημερινὴν ζωὴ τῆς πόλεώς μας.

Καὶ ὁ ΟΛΠ, με τὰς οικονομικὰς δυνατότητας που διαθέτει, μπορεῖ, νομίζουμε, νὰ προσφέρῃ πολλὰ στὸν τομέα αὐτὸ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἀρχαιοτήτων, παρὰ τὴν ἀντιθέσιν με τὸν ἐξωραϊσμὸ τῶν παραλίῶν χώρων, που ἀρχίσε ἤδη νὰ πραγματοποιηθῇ, χάρις στὴν ἐπαινετὴ καὶ πάλι πρωτοβουλία τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ Λιμένος μας, με τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐργῶν διαμορφώσεως στὰς πηλατεῖς Ἀλεξάνδρας καὶ Φρεαττύδος.

«Τμήμα του λιμενίσκου Ζέας με τὸν ῥόφον τοῦ Προφήτου Ἡλία. Δεξιὰ εἰς τὸ βάθος, τὸ Φάληρον». Η φωτογραφία εἶναι ἀπὸ τὴν έκδοση: ΟΛΠ. Ο λιμνὴν τοῦ Πειραιῶς κατὰ το 1960. Σελίδα 72.

Ἡ ἄγνοια, ἡ ἀδιαφορία καὶ ἡ ἐλλείψιν σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἱστορικὴν μας παράδοσιν, ὠδήγησαν στὴν σημερινὴν θλιβερὴν κατάστασιν. Καὶ εἶναι χρέος ὅλων ἐκείνων, που πονοῦν τὸν τόπον μας νὰ ἐπανορθώσουν τὰ «κακῶς κείμενα». Γιατί πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ σταματήσῃ ἡ συνεχιζόμενὴ καταστροφὴ τῶν ἀρχαιοτήτων μας καὶ ἐπιβάλλεται νὰ ἀπαλλοτριωθῶν οἱ ἱστορικὸι χώροι τῆς πόλεώς μας ἀπὸ τοὺς διάφορους ἐπιτεδῆεις που τοὺς ἔχουν καταπατήσει καὶ νὰ τεθοῦν στὴν διάθεσιν τοῦ Πειραιϊκοῦ λαοῦ, στὸν ὁποῖο δικαιοματικὰ ἀνήκουν.

Τὸ Σηράγγιον – ἡ σημερινὴ Σπηλιὰ τοῦ Παρασκευά, γιὰ τὴν ὁποία ὁ Ιάκωβος Δραγάσης ὑποστήριξε τὴν ἀποψιν ὅτι ἦταν ἀρχαῖος θουρῶν (βαθναίων) καὶ στὴν ὁποία ὑπῆρχε καὶ ἱερόν, ἀφιερωμένο, κατὰ τὴν ἐπικρατέστερην γνώμην στὸν τοπικὸν ἥρωα Σήραγγον πράγμα που ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὴν ἀνακάθυσιν, στὸν χώρο αὐτό, πῶρινου βωμοῦ καὶ ἄλλων ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων – ἐξακοῦσθαι νὰ εἶναι... ταβέρνα.

Ὅ, τι ἀπόμεινε ἀπὸ τὰ Μακρὰ Τείχη, στὴν Φρεαττύδα καὶ στὴν

κό Πειραιά

Πειραική, καταστρέφεται από τους ιδιοκτήτες των παραθαλασσίων κέντρων, που κατασκευάζουν «πίστες» χορού κ.ά. επάνω στα σωζόμενα ερείπια των, ενώ σε σημείο που βρισκόταν ένας από τους Πύργους των Μακρών Τειχών έχει κτισθή... λιμενικό φυλάκιο.

Το κτήριο του Λιμενικού Φυλακίου στο λιμανάκι του Μπαϊκούτση σε παλαιά φωτογραφία από το αρχείο μου.

Το αρχαίο θέατρο της πόλεως μένει αναξιοποίητο και υφίσταται συνεχή φθορά από την χρησιμοποίησή του περίξ χώρου ως Γυμναστηρίου, που δεν ανταποκρίνεται καθόλου στις απαιτήσεις της σημερινής πραγματικότητας και άρα δεν έχει λόγο να υπάρχει μόνο και μόνο για να συμβάλει στην καταστροφή του θεάτρου.

Το αρχαιολογικό μας μουσείο στεγάζεται σε ολόκληρη ακατάλληλη οικία.

Κι' ακόμη πολλοί αμφιβάλουν, κι' ακόμη περισσότεροι δεν γνωρίζουν την ακριβή θέση, όπου σύμφωνα με την παράδοση ετάφη ο Θεμιστοκλής και την οποία καθώρισε, με τη μελέτη του για το «Θεμιστόκλειο», ο σοφός δάσκαλος και ερευνητής της αρχαιολογικής ιστορίας του τόπου, ο Ιάκωβος Δραγάσης, αντικρούοντας την άποψη, που είχε επικρατήσει και σύμφωνα μ' αυτή το «Θεμιστόκλειο» ετοποθετείτο κοντά στον τάφο του Μιαούλη, στη θέση Ξυδοφάναρο. Αντίθετα ο Δραγάσης, με την προβολή θετικών επιχειρημάτων, που ήταν συμπεράσματα μακροχρόνιας επισταμένης έρευνας, τοποθέτησε το «Θεμιστόκλειο» στο απέναντι ακριβώς σημείο του τάφου του Μιαούλη, «εις την άκραν της δεξιᾶ τῶ εξερχομένῳ του Λιμένος Πειραιῶς πηγουράς και παρά την θέσιν Κάβο – Κράκαρη», όπου η ανακάλυψη αρχαίου τάφου με πολλά σχετικά ευρήματα ήρθε να συνηγορήσει για την ύπαρξη του «Θεμιστοκλείου» στο σημείο εκείνο.

Την άποψη αυτή, που έγινε αποδεκτή από τους περισσότερους ειδικούς, υποστήριξε και ο γράφων στο σχετικό άρθρο του για το «Θεμιστόκλειο» στην «Εγκυκλοπαίδεια» του «Ηλίου» (Τόμος Α', Σελ. 527). Δυστυχώς όμως κανείς δεν ενδιαφέρθηκε και για τον αρχαιολογικό τούτο χώρο και κανείς εκπαιδευτικός – το σημειώνουμε με πικρία – δεν σκέφτηκε να οδηγήσει τους μαθητές του μέχρι εκεί, για ένα επιβλητότερο προσκύνημα στον τάφο του Θεμιστοκλή.

Και τέλος ένα ακόμη σημαντικό μνημείο των νεωτέρων χρόνων, ο τάφος του ναυάρχου Ανδρέα Μιαούλη, που στάθηκε από τους κορυφαίους αγωνιστές της Ελληνικής Επανάστασής δεν είναι πια παρά μόνο «μνήμη» γιατί

«Αρχαία στήλη, εις την ρίζαν του λιμενοβραχίονος θεμιστοκλέους παρά τον υποθαύμενον τάφον του θεμιστοκλήους, ιδρυτού του λιμένος Πειραιῶς». Η φωτογραφία είναι από την έκδοση: ΟΛΠ. Ο λιμήν του Πειραιῶς κατά το 1960. Επιμέλεια Κωνσταντίνου Θ. Ζουμπουλήδου. Σελίδα 53.

ένας μεταγενέστερος «συνάδελφος» του είχε την ατυχή έμπνευσι να μεταφέρει τα οστά του ενδόξου ναυάρχου σε μέρος, που μόνο αυτός και ο... Θεός το γνωρίζει.

«Ο εν Πειραιεί τάφος του Ανδρέου Μιαούλη». Εικόνα εκτός κειμένου ανάμεσα στις σελίδες 22 - 23 από την ετήσια έκδοση: ΟΛΠ. Στατιστικόν Δελτίον 1970. Πειραιεύς 1971.

Δεν σταθήκαμε παρά μόνο σε μερικά γεγονότα από τα πολλά που δείχνουν την αδιαφορία των αρμοδίων και την έλλειψι σεβασμού προς την ιστορική μας παράδοση.

Και είναι καιρός να διορθωθούν τα «κακώς κείμενα» και να διασωθούν οι αρχαιότητες του τόπου. Ο κ. Κελαϊδής, στην πρόσφατη επίσκεψή του στους διάφορους αρχαιολογικούς χώρους, εξεδήλωσε την ζωηρή επιθυμία του για την διάσωσι και την αξιοποίησή τους, παρήλληλα με τον

εξωραϊσμό των παραλίων χώρων και ιδιαίτερα του «Ρωμαντικού Περιπάτου», της γραφικής αυτής τοποθεσίας της πόλεώς μας, που πρέπει να διαμορφωθεί κατάλληλα και να αποτελέσει και πάλι μιά «όραση» μέσα στο καθημερινό άγχος του Πειραϊκού λαού.

«Δήμος Πειραιώς 1939. Έργα Ρωμαντ. περιπάτου. Δενδροφύτευσις πρανών». Από το ημερολόγιο 1997 (για τον μήνα Ιούλιο) του Δήμου Πειραιά με θέμα: «Πειραιάς... 60 χρόνια πριν». Τα κύματα έφταναν μέχρι την φυσική πηλιά (τώρα ακόμα με βλάστηση ανάμεσα στις τσιμεντένιες αντηρίδες καλυμμένες με διακοσμητικές πέτρες και δρόμος που επικανώνει με την άνωθεν ρεωφόρο) πριν επλωμασθεί η παραλία και σχηματισθεί η πηλιά Βοτσαλιάκια.

Και η ωραία αυτή πρωτοβουλία του κ. Κελαϊδή, η οποία χάρις στην αποφασιστικότητα, που τον διακρίνει, σύντομα θα μας δώσει τους καρπούς της, πρέπει να ενισχυθεί με την πρόθυμη συμπαράστασι των τοπικών παραγόντων και ιδιαίτερα της «Επιτροπής Αρχαιοτήτων» που είχε συστήσει η «Φιλολογική Στέγη» υπό την προεδρία του κ. Γρηγ. Θεοχάρη. Ευτυχώς και καλή διάθεσι υπάρχει και πρόσωπα διαθέτουμε που όχι μόνο γνωρίζουν καλά τα θέματα αλλά και αγαπούν και πονούν τον τόπο.

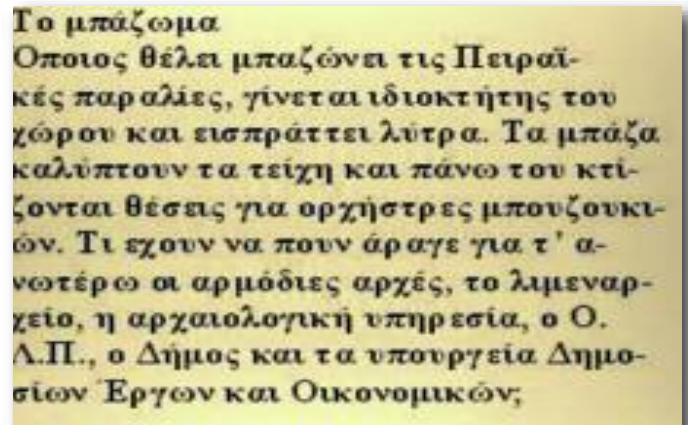
Ο Πικιώνης, ο Μελετόπουλος, ο Παπαγιαννόπουλος, ο Χαλιώρης, ο Πανάγος, ο Γκρέκας, ο Νομικός, ο Δηλαβέρης, ο Καλαμίτσος – για να μην σταθούμε παρά σε μερικά ονόματα – πιστεύουμε πως πρόθυμα θα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε μια προσπάθεια που τόσο θα ωφελήσει την πόλη.

Μέχρι σήμερα οι αρμόδιοι δεν είχαν να επιδείξουν παρά μόνον αδιαφορία στον τομέα αυτό. Και μονάχα η ιδιωτική πρωτοβουλία έδινε το «παρών» της. Γιατί ας μην ξεχνάμε πως σημαντικά επιτεύγματα όπως η εκκαθάρισι του χώρου της αρχαίας Πύλης της πόλεως, η αξιοποίηση του λόφου Προφήτου Ηλίου κ.ά. συνετελέσθησαν χάρις στις πολυμοχθες προσπάθειες του Αργύρη Κωστέα – αυτού του ακαταπόνητου πνευματικού εργάτη του τόπου μας – στον οποίο οφείλουμε σήμερα την πρόβλεψη αναγνώρισι των κόπων και των θυσιών του.

Τώρα ο κ. Κελαϊδής, χωρίς να είναι Πειραιώτης – και αυτό τον τιμά ιδιαίτερα – πρώτος εξ όλων των αρμοδίων, κατενόησε την σημασία, που έχει για την ζωή της πόλεως η διάσωσι και αξιοποίηση των αρχαιοτήτων και ο εξωραϊσμός των παραλίων χώρων και εξεδήλωσε την πρόθεσι να εισηγηθεί στο Διοικ. Συμβούλιο του ΟΛΠ – του οποίου προ ολίγων μηνών ανέλαβε την Γενική Διεύθυνσι – όπως ο Οργανισμός του Λιμένος μας, που αναμφισβήτητα διαθέτει τα οικονομικά μέσα, αναλάβη υπεύθυνα το βάρος της προσπάθειας αυτής. Είναι επαινετή η πρωτοβουλία του κ. Κελαϊδή και την χαιρετίζουμε με ανεπιφύλακτο ενθουσιασμό. Ας προχωρήσει στο έργο του.

Για να συνδέσει την διάβασί του από τον χώρο της δημοσίας ζωής της πόλεως με έργα προόδου και πολιτισμού.

Να είναι βέβαιος ότι στην προσπάθειά του αυτή θα έχη την απόλυτη συμπαράστασι της Πειραιϊκής Κοινής Γνώμης.

Από τη σελίδα 16 του περιοδικού ΠΛΑΤΩΝ, τεύχος 15, Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 1958. Στο επόμενο τεύχος Οκτωβρίου - Δεκεμβρίου 1958, σελίδα 14, συνεχίζεται η διαμαρτυρία με τίτλο: Η μόνη λύσις «Το μπάζωμα της παραλίας μας συνεχίζεται. Ο κ. Εισαγγελέης έχει τον λόγον και πρέπει να επέμβη το ταχύτερον. Δεν υπάρχει άλλη λύσις».

Πρόεδρος του Φυσιολατρικού Μορφωτικού Ομίλου ΠΛΑΤΩΝ ήταν ο Αργύρης Κωστέας. Την Τετάρτη 30 Ιουλίου 1958 (είχε πανοσέληνο) οργανώθηκε από τον ΠΛΑΤΩΝΑ και τον «Φυσιολάτρη» των Αθηνών μια «πνευματική και καλλιτεχνική» εκδήλωση στον λόφο του Προφήτη Ηλία με μεγάλη επιτυχία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

I. Εμμανουήλ Κελαϊδής (1900 - 1989). Αντιπύραρχος ε.α. Γενικός διευθυντής του ΟΛΠ από 18.6.1958 έως 24.4.1964.

II. Λιμενικό φυλάκιο. Στο λιμανάκι του Μπαϊκούτσι στο ύψος της οδού Αλικαρνασού, πάνω στον αρχαίο προμαχώνα διακρίνονται ίχνη από τα πλάκκια του πατώματός του. Το θυμάμαι πριν κατεδαφισθεί, δύσκολο όμως να το δει κάποιος σε παλιές φωτογραφίες.

III. Την ίδια γνώμη για την ύπαρξη του τάφου του Θεμιστοκλή στην αντίπερα παραλία, στην Δραπετσώνα, παρουσίασε σε ομιλία του στις 20 Οκτωβρίου 2014 στην Δημοτική Πινακοθήκη ο Ευάγγελος Μπεξής (διοργάνωση από την εφημερίδα Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΠΕΙΡΑΙΣΤΩΝ και τον Πολιτιστικό και Κοινωνικό Σύλλογο «ΕΝ ΠΛΩ»). Στο τοπωνύμιο «Ξυλοφάναρο», μάλθον το «δ» θα πρέπει να γίνει «π», δηλαδή «Ξυλοφάναρο». Στο βιβλίο του «Το Θεμιστόκλειον», 1910, σελ. 10 καθώς και στις εικόνες των σελ. 14 και 15 ο Ιάκωβος Δραγάτης γράφει κανονικά «Ξυλοφάναρο». Άλλωστε σε επόμενες αναφορές του ο ίδιος ο Χατζημανωλάκης το γράφει διορθωμένο «Ξυλοφάναρο».

IV. Ρομαντικός περίπατος. Μονοπάτι στην Καστέλλα κάτω από την Ακτή Κουντουριώτου και την προέκτασή της Βασιλέως Παύλου στα Βοτσαλιάκια (περίπου στο μεταξύ εκεί που καταλήγει η οδός Κλεμανσώ και φτάνει έως την Καραγεωργή Σερβιάς). Ολοκληρώθηκε στα 1940 επί δημαρχίας Μιχαήλ Μανουσίου. Δεν είχε συνέχεια, ο πόλεμος απέτρεψε την διατήρησή του.

V. Ο Γρηγόρης Θεοχάρης, με πρωτοβουλία του στις αρχές του 1957 συστάθηκε η Επιτροπή Προστασίας και Αξιοποιήσεως Ιστορικών Μνημείων Πειραιώς.

Ο Δημήτριος Πικιώνης, αρχιτέκτονας, 1887 - 1968.

Ο Ιωάννης Μελετόπουλος, δικηγόρος, ιστορικός συγγραφέας, 1903 - 1980.

Ο Ανδρέας Παπαγιαννόπουλος - Παλαιός, αρχαιολόγος, 1893 - 1970.

Ο Νικόλαος Γ. Χαλιώρης, υπήρξε κυρίως «φιλόλογος και μελετητής της υδραϊκής ιστορίας».

Ο Χρήστος Πανάγος, έμπορος, επιμελητηριακός παράγων και συγγραφέας, 1906 - 2001.

Ο Ιωσήφ Παπαδόπουλος - Γκρέκας, συγγραφέας, συνθέτης, μουσικολόγος, 1897 - 1981.

Ο Λουκάς Νομικός: Ο πρόεδρος των Μεσογειακών Εφορησιών κ. Α. Νομικός: Η Ένωση Εφορησιών Μεσογειακών Φορτηγών Πλοίων ιδρύθηκε στα 1940. Ο Λουκάς Νομικός διατέθηκε πρόεδρος από 1.1952 έως 2.1964. Προηγούμενος χρημάτισε πρόεδρος της Ενώσεως Ελλήνων Εφορησιών (6.1946 - 6.1950).

Ο Κρίτων Δηλαβέρης, 1894 - 1972, πρόεδρος του Συνδέσμου Γηγενών Πειραιωτών.

Ο Νικόλαος Καλαμίτσος, έμπορος, χρημάτισε γενικός γραμματέας του Εμπορικού Συλλόγου Πειραιώς.

VI. Αργύρης Κωστέας, 1906 - 1966. Πολύπληρη μορφή πειραιοδότη που την εξέφρασε έντονα με πράξεις – παρεμβάσεις στα τοπικά δρώμενα μέσω της συμμετοχής του στα κοινά.

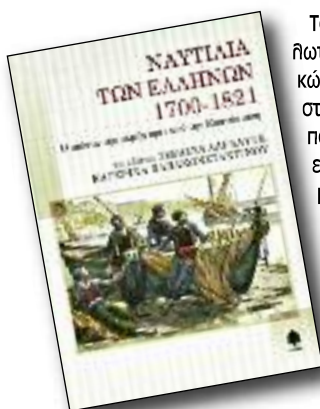
«ΝΑΥΤΙΛΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ, 1700 – 1821

Ο αιώνας της ακμής πριν από την Επανάσταση»

Επιμέλεια:

ΤΖΕΛΙΝΑ ΧΑΡΛΑΥΤΗ – ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ. Σελίδες 888.

Το παρόν βιβλίο, παρουσιάζει σπονδυλωτά μελέτες Ελλήνων και ξένων ιστορικών συγγραφέων οι οποίοι συμμετείχαν στη συλλογική έρευνα, που διεξήχθη σε πολλές χώρες, με σύνδεση αρχείων από ελληνικές, δυτικοευρωπαϊκές και οθωμανικές πηγές και οι οποίες αποτυπώνουν την ιστορία και τη δράση της ναυτιλίας μας τον 18ο αιώνα.

Το πόνημα διακρίνεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο, μελετώνται η ναυτιλία των Ελλήνων και οι θεσμοί της, η «εισοβολή» των «γραίκων» στο εμπόριο της Μεσογείου του 18ου αιώνα, η ανάπτυξη των θαλάσσιων και χερσαίων μεταφορών,

ο ρόλος του οθωμανικού κράτους, η πειρατεία, οι πόλεμοι, αλλά και οι υγειονομικοί θεσμοί. Στο δεύτερο μέρος, μελετώνται οι τύποι των πλοίων των Ελλήνων, οι ελληνικοί στόλοι και η δράση τους σε συγκεκριμένα λιμάνια, η τεχνολογική προσαρμογή των Ελλήνων επιχειρηματιών της θάλασσας, η χαρτογράφηση των δικτύων του Αιγαίου, της Μαύρης Θάλασσας κλπ. Κυρίως όμως, αναδεικνύεται ο ρόλος των Ιονίων (στόλοι Κεφαλονιάς, Μεσσηνιακού) στην ποντοπόρο ναυτιλία.

Η μελέτη αυτή, οδηγεί σε ανατροπή πολλών γνωστών αφηγήσεων. Έτσι, στο Ιόνιο και όχι στο Αιγαίο ανήκει η μεγάλη μερίδα του εμπορίου των Ελλήνων στη Μεσόγειο. Το μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού θαλάσσιου εμπορίου ήταν νόμιμο και όχι πειρατικό. Ο ελληνικός στόλος ήταν μεγάλος και όχι μικρός στις παραμονές της Επανάστασης. Υπήρξε, επί Σελίμ Γ', πολιτική υποστήριξη του εξωτερικού εμπορίου και άρα των Ελλήνων θαλασσοπόρων. Ο ρόλος της Συνθήκης Κιουτσούκ-Καϊναρτζή για την άνοδο του στόλου και των κερδών των Ελλήνων έχει ιστορικά υπερεκτιμηθεί. Και τέλος, η άνοδος της ναυτιλίας των Ελλήνων δεν οφειλόταν στην αποσπασματική δράση μερικών νησιών και δεν υπήρξε συγκυριακό φαινόμενο των Ναπολεόντειων Πολέμων, αλλά σχετίστηκε με την αύξηση του εμπορίου των Ελλήνων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη μεταξύ της Οθωμανικής, Αψβουργικής και Ρωσικής Αυτοκρατορίας.

Ένας πλούσιος τόμος, που βασίζεται σε συλλογική ποικυτική και πρωτότυπη έρευνα και που αποτυπώνει το εύρος της πρώιμης ναυτιλιακής κυριαρχίας των Ελλήνων.

ΛΑΖΑΡΟΣ Ε.ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ

«ΓΙΑΤΡΟΙ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΑΛΤΑ.

Σελίδες 432.

Το νέο βιβλίο του ιατρού Λάζαρου Βλαδίμηρου αποτελεί καρπό μακράς εργασίας στο οποίο καταγράφονται και βιογραφούνται οι ιατροί, Έλληνες και Φιλέλληνες, πτυχιούχοι ευρωπαϊκών πανεπιστημίων ή και εμπειρικοί, που έδρασαν κατά την περίοδο του απελευθερωτικού Αγώνα.

Επίσης, στο ίδιο πόνημα, παρουσιάζονται οι θεραπευτικές μέθοδοι που εφαρμόστηκαν και τα φάρμακα που ήταν σε χρήση, όχι μόνο για την περι-

θαψη τραυματιών, αλλά και ασθενειών, καθώς και οι στοιχειώδεις υγειονομικοί κανόνες της εποχής. Τέλος, παρουσιάζονται όλα τα στοιχεία που αναφέρονται σε εκδηλωθείσες επιδημίες, την ίδια περίοδο, επισημαίνονται τα συμπτώματα όπως αυτά περιγράφηκαν από τα άτομα που έζησαν τα γεγονότα και καταγράφονται οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν για αναστολή της διάδοσης.

Ένα βιβλίο με πλούσια ανέκδοτα στοιχεία και συλλογή ιατρικών πληροφοριών, στο οποίο αποτυπώνεται και εξιστορείται η ιατρική παράμετρος στα χρόνια της Εθνικής Παλιγγενεσίας.

ΜΙΧΑΗΛ Β. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

«Ένας συνταγματικός δημοκράτης
ηγέτης κατά την Επανάσταση του '21
Ο Γ. Λογοθέτης Λυκούργος της Σάμου
(1772 – 1850)»

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ.

Σελίδες 478.

Από τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, κυκλοφόρησε η μονογραφία για τον ηγέτη της επαναστατικής Σάμου Γεώργιο Λογοθέτη Λυκούργο.

Το βιβλίο αυτό του αείμνηστου Μιχάλη Σακελλαρίου, γραμμένο με πνεύμα κοινωνικής κριτικής και με αυστηρή προσήλωση στις επιταγές της

επιστήμης, συνιστά ένα εξαιρετό ιστοριογραφικό επίτευγμα λόγω της σφαιρικής και πολυπρισματικής κάλυψης του θέματος, της πλήρους τεκμηρίωσής του με το εύρος των εμφανιζομένων πρωτογενών πηγών του και της προσέγγισής του.

Το βιβλίο συναρθρώνεται από δύο στοιχεία. Το ένα είναι η αναπαράσταση των επαναστατικών δρωμένων στη Σάμο, που διατρέχουν την πρώτη εικοσαετία του δέκατου ένατου αιώνα (πολιτικές και κοινωνικές διαμάχες Καθικαντζάρων και Καρμανιόλων) και το άλλο εστιάζεται στην πολιτική βιογραφία του Γ.Λυκούργου, μιας προσωπικότητας που «κατ' εξοχήν διέθετε βαθύτατη συναίσθηση της ευθύνης του πολίτη που υπηρετεί το κοινωνικό σύνολο και είναι έτοιμος να υποστεί θυσίες αλλά και να ελεγχθεί για τις πράξεις του».

Ένα ξεχωριστό επιστημονικό πόνημα μέσα από το οποίο η Ιστορία και η Πολιτική εμφανίζονται ως παραπληρωματικές μορφές γνώσης, η σύνθεση των οποίων οδηγεί στην κατανόηση της αλήθειας. Ένα βιβλίο που ζωντανεύει με λεπτομέρειες την πολιτεία του Γ.Λυκούργου και αποκαλύπτει αυτόν ως «δημοκρατικό ηγέτη, μοναδικό στο στερέωμα των ηγετών της Ελληνικής Επανάστασης».

Εν τέλει...

Το Βρετανικό Μουσείο δάνεισε γλυπτό του Παρθενώνα στο Ερμιτάζ

Εν τέλει... έπεσε και το τελευταίο «φύλλο συκής» του Βρετανικού Μουσείου, περί αμετακίνητων γλυπτών.

Ένα από τα αγάλματα τα οποία αφαιρέθηκαν από την Ελλάδα από τον Βρετανό διπλωμάτη Λόρδο Έλγιν και των οποίων την επιστροφή ζητεί η Αθήνα δάνεισε το Βρετανικό Μουσείο στο μουσείο Ερμιτάζ της Αγίας Πετρούπολης. Το άγαλμα του ποτάμιου θεού Ιήσσου, μια ξαπλωμένη ακέφαλη ανδρική μορφή, θα εκτεθεί στο ρωσικό μουσείο μέχρι τις 18 Ιανουαρίου με αφορμή τον εορτασμό των 250 χρόνων του.

Ο πρωθυπουργός, Αντώνης Σαμαράς, χαρακτήρισε προκλητική την απόφαση του Βρετανικού Μουσείου. Σε δήλωσή του επεσήμανε ότι «το τελευταίο μέχρι σήμερα βρετανικό δόγμα περί «αμετακίνητων» γλυπτών του Παρθενώνα παύει να ισχύει. Όπως καταρρίφθηκε με τη λειτουργία του Μουσείου της Ακρόπολης και το άλλο «επιχείρημά» τους, αυτό της έλλειψης ανάλογου χώρου που θα μπορούσε να τα φιλοξενήσει».

Ο Πρωθυπουργός σημείωσε επίσης ότι «ο Παρθενώνας και τα Γλυπτά του υπήρξαν αντικείμενο ξενοδοχίας. Η αξία των Γλυπτών είναι ανεκτίμητη. Οι Έλληνες είμαστε ταυτισμένοι με την Ιστορία και τον πολιτισμό μας! Τα οποία δεν τεμαχίζονται, δεν δανείζονται και δεν παραχωρούνται».

Εν τέλει... όμως μόλις το 26% των Βρετανών δικαιολογούν την παραμονή τους στο Λονδίνο.

Σύμφωνα με δημοσκόπηση που διενεργήθηκε για λογαριασμό της εφημερίδας «The Times», μόλις το 26% των Βρετανών θεωρεί δικαιολογημένο τα «Εθιμικά μάρμαρα» (που κοσμούσαν στην αρχαιότητα τον Παρθενώνα) να παραμένουν αυτή τη στιγμή στη Βρετανία, γεγονός που ενισχύει τη θέση της Αθήνας, η οποία ζητάει την επιστροφή τους εδώ και 40 χρόνια.

Σχεδόν το 50% των ερωτηθέντων (το 49%) πιστεύει ότι τα γλυπτά πρέπει να επιστρα-

φούν στην Ελλάδα την ώρα που το 24% δεν εκφράζει γνώμη, όπως καταδεικνύει η δημοσκόπηση που διεξήγαγε το Ινστιτούτο «YouGov» σε δείγμα 1.589 προσώπων, το διάστημα μεταξύ 7 και 8 Δεκεμβρίου.

Η δημοσκόπηση διενεργήθηκε λίγες ημέρες αφότου το Βρετανικό Μουσείο δάνεισε στο μουσείο Ερμιτάζ της Αγίας Πετρούπολης το άγαλμα του θεού Ιήσσου.

Στο σχετικό ερώτημα που τέθηκε στη δημοσκόπηση, το 39% των ερωτηθέντων εξέφρασε την εκτίμηση ότι η ενέργεια αυτή είναι δικαιολογημένη έναντι του 37% που θεωρεί ότι δεν είναι.

Αντιθέτως, γενικότερα για το θέμα των εκθεμάτων των βρετανικών μουσείων που δανείζονται σε άλλα μουσεία του κόσμου, οι ερωτηθέντες δήλωσαν ότι τάσσονται υπέρ σε ποσοστό 57% έναντι 25% που τάσσονται κατά, με το επιχείρημα ότι θα μπορούσαν να προκληθούν ζημιές στα γλυπτά.

Ξαναστίνεται το Μουσείο των Κυθήρων

Εν τέλει... στην τελική ευθεία έχει μπει η επαναλειτουργία του Αρχαιολογικού Μουσείου Κυθήρων. Η λειτουργία του μουσείου είχε ανασταθεί στις 8 Ιανουαρίου 2006, όταν, μετά από ισχυρό σεισμό που έπληξε το νησί, προκλήθηκαν σοβαρές ζημιές στο κτήριο. Έκτοτε το Μουσείο παρέμενε κλειστό, λειτουργώντας ως αποθήκη αρχαιοτήτων και εργαλείων ανασκαφής.

Το έργο που αφορά την επανέκθεση του μουσείου εντάχθηκε στο ΕΣΠΑ και τον Αύγουστο του 2013 ξεκίνησαν οι εργασίες για την υλοποίησή του. Η ανακαίνιση του κτηρίου και η αναδιαμόρφωση των εκθεσιακών του χώρων υλοποιείται με την εποπτεία της Διεύθυνσης Μελετών Μουσείων και Πολιτιστικών Κτηρίων και της Διεύθυνσης Έργων Μουσείων και Πολιτιστικών Κτηρίων του ΥΠΠΟΑ,

ενώ η επανέκθεση διοργανώνεται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Δυτικής Αττικής, Πειραιώς και Νήσων.

Σήμερα, τα περισσότερα από τα αρχαία αντικείμενα έχουν μεταφερθεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά για συντήρηση και αποθήκευση, ενώ οι ενάλιες αρχαιότητες παραχωρήθηκαν στην Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων. Στα Κύθηρα έμεινε ο μαρμαρινός ήλιος ο οποίος στεγάστηκε προσωρινά στη Συλλογή οικισμών της 1ης ΕΒΑ στο Κάστρο Κυθήρων.

Το κοινό μπορεί να παρακολουθεί βήμα βήμα το έργο της επανέκθεσης στο διαδικτυακό ημερολόγιο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Δυτικής Αττικής, Πειραιώς και Νήσων, στο οποίο θα αναρτώνται πληροφορίες, ενδιαφέροντα ιστορικά στοιχεία αλλά και φωτογραφικό υλικό από τη διαδικασία.

Υπεγράφη η σύμβαση παραχώρησης μεταξύ του ΟΛΠ και ΣΕΠ

Εν τέλει... υπεγράφη στις 27.11.2014 το Συμφωνητικό Β' Τροποποίησης της Σύμβασης Παραχώρησης μεταξύ του Προέδρου και Δ/τος Συμβούλου του ΟΛΠ Α.Ε. κ. Γιώργου Ανωμερίτη και του Δ/τος Συμβούλου της ΣΕΠ Α.Ε. cpt. Fu Cheng Qiu, παρουσία του Υπουργού Υ.Ν.Α. κ. Μιθιλάκη Βαρβιτσιώτη. Η επιχειρηματική - επενδυτική αυτή

συμφωνία ύψους 230.000.000 αφορά την κατασκευή του δυτικού Προβλήτα ΙΙ Εμπορευματοκιβωτίων, την κατασκευή για λογαριασμό του ΟΛΠ Α.Ε. του Προβλήτα Πετρελαιοειδών και την εγκατάσταση νέου μηχανολογικού εξοπλισμού στις Προβλήτες ΙΙ και ΙΙΙ.

Επί των εσόδων που θα προκύψουν συνολικά από τη λειτουργία των Προβλητών ΙΙ και ΙΙΙ του Σταθμού Εμπορευματοκιβωτίων υπό τη διαχείριση της ΣΕΠ Α.Ε., ο ΟΛΠ θα εισπράττει το 24,5%, ήτοι το 2021 βάσει των προϋπολογισθέντων μεγεθών ποσό 109.314.280 ευρώ, όσο δηλαδή ο σημερινός του κύκλος εργασιών.

Η συμφωνία αυτή, υπεγράφη για λόγους διαφάνειας μετά την έγκριση του Σχεδίου της: (α) από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, (β) από το Δ.Σ. του Οργανισμού, (γ) της Γενικής του Συνέλευσης και (δ) μετά από απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, επί των παρατηρήσεων του οποίου υπήρξε πλήρης προσαρμογή του τελικού κειμένου.

